

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

Státní rozpočet ČR

Simona Hráčková

© 2020 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Simona Hráčková

Ekonomika a management

Provoz a ekonomika

Název práce

Státní rozpočet ČR

Název anglicky

The State budget of the Czech Republic

Cíle práce

Hlavním cílem bakalářské práce je popsat skladbu státního rozpočtu a rozpočtový proces. Druhotnými cíli jsou podrobně rozebrat strukturu jeho příjmové a výdajové stránky a zaměřit se na vývoj státního dluhu a možných příčin, které vedly ke vzniku státního dluhu. Dále rozebrat fiskální politiku státu a v poslední řadě porovnat a analyzovat vybrané státní rozpočty v období od roku 1993 do roku 2018.

Metodika

Bakalářská práce bude rozdělena na dvě části (teoretickou a praktickou) a bude se zabývat problematikou státního rozpočtu. Pro vytvoření teoretické části práce bude využíváno odborných publikací, které se zaměřují na státní rozpočet a veřejné finance. Teoretická část práce se bude zabývat strukturou státního rozpočtu a jeho příjmovou a výdajovou stránkou. Dále bude popisovat rozpočtový proces, tvorbu státního rozpočtu a bude rozebírat fiskální politiku státu. Také se bude zabývat vývojem státního dluhu a důvody jeho vzniku. Druhá část práce bude vytvořena za pomoci podkladů Ministerstva financí České republiky a Státního závěrečného účtu. Praktická část se zaměří na komparaci státních rozpočtů v období od roku 1993 do roku 2018, kde budou ve formě tabulek porovnávány jednotlivé příjmy a výdaje.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

státní rozpočet, příjmy státního rozpočtu, výdaje státního rozpočtu, fiskální politika státu, státní dluh, rozpočtový proces, ekonomika veřejného sektoru, veřejné finance

Doporučené zdroje informací

HAMERNÍKOVÁ, B. – MAAYTOVÁ, A. *Veřejné finance*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. ISBN 978-80-7357-497-0.

IZÁK, V. – VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE. *Fiskální politika*. Praha: Oeconomica, 2008. ISBN 978-80-245-0976-1.

MAAYTOVÁ, A. – PAVEL, J. – OCHRANA, F. *Veřejné finance v teorii a praxi*. Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-5561-8.

Státní závěrečný účet [online]. Praha: Ministerstvo financí České republiky, 2018 [cit. 2019-01-23].

Dostupné z:

<https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu>

SVOBODA, F. *Ekonomika veřejného sektoru*. Praha: Ekopress, 2017. ISBN 978-80-87865-35-4.

Zákon č. 336/2018 Sb. [online]. Praha: Ministerstvo financí České republiky, 2019 [cit. 2019-01-23].

Dostupné z:

<https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2019/zakon-c-336-2018-sb-33868>

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Roman Svoboda, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 29. 6. 2019

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 14. 10. 2019

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 16. 03. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Státní rozpočet ČR" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 20.3.2020

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala panu Ing. Romanu Svobodovi, Ph.D. za to, že jsem pod jeho vedením mohla napsat tuto bakalářskou práci a že mi při mé práci pomohl odborným vedením a řadou přínosných rad a doporučení. Dále bych chtěla poděkovat celé své rodině, a především svým rodičům za podporu během celého mého studia.

Státní rozpočet ČR

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá otázkou státního rozpočtu České republiky jako nejdůležitějšího peněžního fondu v soustavě veřejných rozpočtů. Hlavním cílem bakalářské práce je popsat státní rozpočet České republiky. Hospodaření státu je ve sledovaném období proměnlivé, což je zapříčiněno fázemi hospodářského cyklu.

Teoretická část práce popisuje státní rozpočet, jeho funkce, proces sestavení rozpočtu a zásady, se kterými je státní rozpočet, ale i jiné rozpočty tvořeny. Pozornost je také věnována jednotlivým příjmům a výdajům, které jsou podrobně rozebrány, a jejich vzájemnému vztahu. Dále je v práci rozebrán státní dluh České republiky, jeho příčiny vzniku, možné důsledky a možnosti jeho úhrady. V poslední řadě se práce zabývá rozpočtovou soustavou České republiky a fiskální politikou.

Praktická část práce je vytvořena na základě Státních závěrečných účtů v letech 1993 až 2018. V práci jsou analyzovány státní rozpočty vybraných let a jsou navzájem porovnány ve formě tabulek. Pozornost je také věnována státnímu dluhu a jeho vývoji ve sledovaném období.

Klíčová slova: státní rozpočet, příjmy státního rozpočtu, výdaje státního rozpočtu, státní dluh, rozpočtový proces, fiskální politika státu, veřejné finance, ekonomika veřejného sektoru, rozpočtová soustava

The State budget of the Czech Republic

Abstract

This Bachelor thesis focuses on the state budget of the Czech Republic as the most important money fund within the system of public budgets. The main goal of the Bachelor thesis is to describe the state budget of the Czech Republic. Within the monitored period, the state's economy is volatile, which is caused by phases of the economic cycle.

Theoretical part of the thesis describes state budget, its functions, budgeting process, and principles, following which the state budget, as well as other types of budgets, its formed. Attention is paid to individual incomes and expenses, and to the relationship between the two. Following, the thesis analyses the state debt of the Czech Republic, its origin, possible consequences, and possibilities of its mitigation, i.e. payment. Lastly, the thesis deals with budget system and fiscal policy of the Czech Republic.

The practical part is based on the data of state's closing accounts from the year 1993 to year 2018. State budgets from the years of the monitored period are analysed and compared against each other, using tables to present the comparison results. Certain attention is also paid to state's debt and its development during the monitored period.

Keywords: state budget, state budget incomes, state budget expenses, state debt, budget process, state's fiscal policy, public finance, economy of public sector, budget system

Obsah

1 Úvod.....	12
2 Cíl práce a metodika	14
2.1 Cíl práce	14
2.2 Metodika	14
3 Teoretická východiska	16
3.1 Státní rozpočet.....	16
3.1.1 Funkce státního rozpočtu	16
3.1.2 Rozpočtová skladba	17
3.1.3 Rozpočtové zásady	18
3.1.4 Rozpočtový proces.....	19
3.2 Příjmy a výdaje státního rozpočtu	21
3.2.1 Příjmy státního rozpočtu	21
3.2.2 Výdaje státního rozpočtu	25
3.2.3 Vztah příjmů a výdajů.....	26
3.3 Státní dluh a deficitní hospodaření.....	27
3.3.1 Příčiny vzniku deficitu	27
3.3.2 Důsledky deficitu	27
3.3.3 Úhrada deficitu rozpočtu	28
3.3.4 Veřejný dluh	28
3.4 Rozpočtová soustava.....	29
3.4.1 Modely soustav rozpočtů	30
3.4.2 Soustava veřejných rozpočtů	30
3.4.3 Soustava mimorozpočtových fondů.....	32
3.5 Fiskální politika.....	32
3.5.1 Typy fiskální politiky.....	33
3.5.2 Rozpočtová politika	33
4 Vlastní práce	34
4.1 Analýza a komparace vybraných státních rozpočtů v letech 1993 až 2018.....	34
4.1.1 Státní rozpočet pro rok 1993	35
4.1.2 Státní rozpočet pro rok 1998.....	37
4.1.3 Státní rozpočet pro rok 2003	38
4.1.4 Státní rozpočet pro rok 2008.....	40
4.1.5 Státní rozpočet pro rok 2013	42
4.1.6 Státní rozpočet pro rok 2018.....	44
4.2 Státní dluh ČR.....	46

5	Výsledky a diskuse	50
5.1	Výsledky analýz vybraných státních rozpočtů	50
5.2	Výsledky analýzy státního dluhu	51
6	Závěr.....	52
7	Seznam použitých zdrojů.....	53
7.1	Literatura	53
7.2	Internetové zdroje.....	54

Seznam obrázků

Obrázek 1:	Rozpočtový proces ČR.....	21
Obrázek 2:	Daňová soustava ČR	23
Obrázek 3:	Rozpočtová soustava ČR.....	30

Seznam tabulek

Tabulka 1:	Státní rozpočet ČR.....	26
Tabulka 2:	Zjednodušený státní rozpočet pro rok 1993.....	35
Tabulka 3:	Zjednodušený státní rozpočet pro rok 1998.....	37
Tabulka 4:	Zjednodušený státní rozpočet pro rok 2003.....	39
Tabulka 5:	Zjednodušený státní rozpočet pro rok 2008.....	41
Tabulka 6:	Zjednodušený státní rozpočet pro rok 2013.....	43
Tabulka 7:	Zjednodušený státní rozpočet pro rok 2018.....	45
Tabulka 8:	Vývoj státního dluhu v letech 1993 až 2000 (mld. Kč)	48
Tabulka 9:	Vývoj státního dluhu v letech 2001 až 2008 (mld. Kč)	48
Tabulka 10:	Vývoj státního dluhu v letech 2009 až 2014 (mld. Kč)	48
Tabulka 11:	Vývoj státního dluhu v letech 2015 až 2018 (mld. Kč)	48

Seznam grafů

Graf 1:	Lafferova křivka	24
Graf 2:	Vývoj schválených a skutečných příjmů a výdajů ve vybraných letech (mld. Kč).34	
Graf 3:	Podíl běžných a kapitálových výdajů na celkových výdajích v roce 1993	36
Graf 4:	Podíl jednotlivých příjmů na celkových příjmech v roce 2003	40
Graf 5:	Podíl zastoupení jednotlivých daňových příjmů v roce 2013.....	44
Graf 6:	Vývoj výsledku hospodaření ve sledovaném období (v mld. Kč).....	47
Graf 7:	Vývoj státního dluhu v letech 1993 až 2018	49

Seznam použitých zkratk

DPH daň z přidané hodnoty

DPFO daň z příjmu fyzických osob

DPPO daň z příjmu právnických osob

EET elektronická evidence tržeb

EU Evropská unie

HDP hrubý domácí produkt

SP sociální pojištění

SR státní rozpočet

1 Úvod

Státní rozpočet je hlavním členem soustavy veřejných rozpočtů, do které dále patří rozpočty jednotlivých krajů a měst, rozpočty státních podniků a neziskových organizací a v poslední řadě do soustavy veřejných rozpočtů řadíme nadnárodní rozpočet, v případě České republiky je jím rozpočet Evropské unie, který shromažďuje veškeré peněžní prostředky poskytnuté Evropskou unií na realizaci různých projektů a programů.

Začátky formulování státního rozpočtu jsou spojovány s obdobím feudalismu, kdy došlo k rozvoji peněžního hospodářství a začaly se vybírat různé druhy daní, nejen státní daně. Hlavním důvodem vzniku fondu bylo rozdělení státních financí od soukromých financí panovníka. Ještě dříve před začátkem feudalismu se centralizovaný fond používal především k financování válek a nezbytnostem panovníka. Příjmy fondu byly tvořeny především prostředky z vítězných válek, z různých poplatků a později i vybranými daněmi. Se vznikem centrálního finančního rozpočtu byly zrušeny ostatní menší fondy a veškeré finance byly soustředěny do státního rozpočtu, ze kterého se i platily všechny potřeby státu (Bervidová, a další, 2008).

Historie hovoří o prvním schváleném státním rozpočtu v Rakousku a to roku 1766, avšak v Anglii o století dříve již docházelo ke schvalování financí na panovnickém dvoře. Finance byly schvalovány na celé období funkce panovníka nebo na jeden hospodářský rok, jak je tomu u nás dodnes. Avšak v tomto historickém období se nejednalo o státní rozpočet, který využíváme dnes, nýbrž neplnil funkce státu jako v dnešní době. Rozpočtem se financovaly především výdaje na vojenství. Až s příchodem kapitalismu došlo k rozšíření státních financí i do jiných oblastí, a to především do oblasti sociální a kulturní. Úloha státního rozpočtu jako nástroje vlády je datována s koncem hospodářské krize ve 30. letech 20. století a je spojována s anglickým ekonomem J. M. Keynesem. Státní rozpočet se stal nástrojem finanční politiky státu, zmírňoval společenské a sociální rozdíly pomocí transferových plateb a stal se nástrojem usměrňování hospodaření státu (Hejduková, 2015).

Otázka nejen státního rozpočtu, ale obecně veřejných financí je každodenně probírána v médiích a je součástí života každého z nás. Jsme to právě my, kteří se podílíme na největší položce příjmů státního rozpočtu, a to ve formě vybraných daní od každého poplatníka. Vláda by při tvorbě návrhu státního rozpočtu měla dbát na to, aby sestavovala vyrovnaný státní rozpočet, neboť při deficitním výsledku hospodaření dochází ke kumulaci

schodků, které vedou ke zvyšování státního dluhu. Tvoření vyrovnaného státního rozpočtu se vládě dařilo plnit především po rozdělení Československé republiky, v ostatních letech bylo plánované hospodaření především deficitní, avšak v posledních letech vlivem růstu ekonomiky došlo také k tvorbě přebytku státního rozpočtu, díky němuž došlo ke snížení státního dluhu.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem této bakalářské práce je popsat státní rozpočet České republiky. Orientovat se na jeho jednotlivé funkce, skladbu a zásady, podle nichž je sestavován. Podrobně popsat proces sestavení rozpočtu od jeho návrhu přes projednání vládou až k samotnému plnění rozpočtu. Důkladně popsat strukturu jeho příjmové a výdajové strany a poukázat na vzájemné vztahy mezi těmito stranami.

Vedlejším cílem bakalářské práce je rozebrat rozpočtovou soustavu České republiky spolu se soustavou veřejných rozpočtů a soustavou mimorozpočtových fondů a rozebrat jejich jednotlivé fondy. Dále se podrobně zabývat státním dluhem, příčinami jeho vzniku, důsledky a možnostmi, jak státní dluh hradit a v neposlední řadě nastínit fiskální politiku a její členění.

V poslední řadě se zaměřit na podrobnou analýzu a porovnání vybraných státních rozpočtů ve sledovaném období v letech 1993 až 2018 a nastínit vývoj jednotlivých výsledků hospodaření. Popsat vývoj státního dluhu ve sledovaném období a poukázat na jeho strukturu.

2.2 Metodika

Tato bakalářská práce je rozdělena na dvě části, teoretickou část práce a praktickou část práce.

Teoretická část práce je vytvořena po prostudování odborné literatury zabývající se problematikou státního rozpočtu a veřejných financí. Hlavní kapitola teoretické části se zabývá definováním samotného státního rozpočtu, jeho funkcí, skladbou a rozpočtovým procesem jeho vzniku. Navazuje kapitola, která poukazuje na příjmovou a výdajovou stranu rozpočtu a podrobně se zabývá jejich strukturou a jednotlivými položkami. Dále následuje podrobné rozebrání státního a veřejného dluhu, možností financování a možných příčin a důsledků. Také se práce zaměřuje na rozpočtovou soustavu v České republice a její rozdělení. Poslední kapitola teoretické části práce je věnována fiskální politice a jejímu rozdělení.

Praktická část práce byla vytvořena na základě podkladů Ministerstva financí České republiky a Státních závěrečných účtů pro jednotlivé roky, díky nimž byly vytvořeny tabulky pro srovnání a analýzu. Práce se zabývá analýzou a komparací vybraných státních

rozpočtů ve sledovaném období v letech 1993 až 2018, kde je použita metoda komparace skutečného rozpočtu a původně schváleného rozpočtu. Veškerá data a výsledky jsou podrobně rozebrány a zaznamenány v tabulkách a případných grafech. Praktická část práce je zakončena kapitolou zabývající se vývojem státního dluhu ve sledovaném období a jeho strukturou.

3 Teoretická východiska

3.1 Státní rozpočet

Případných definic státního rozpočtu existuje hned několik, odlišují se pouze možnou formulací. „*Státním rozpočtem se rozumí centralizovaný fond peněžních prostředků, soustředěných do působnosti státu na principu nenávratnosti a neekvivalentního způsobu rozdělování. Z účetního hlediska je státní rozpočet bilancí příjmů a výdajů státu* (Hamerníková, a další, 2011).“ Státní rozpočet je v České republice nejvýznamnějším peněžním fondem v soustavě veřejných rozpočtů, neboť seskupuje největší část finančních prostředků v rozpočtové soustavě. Je využíván vládou k hospodaření státu, k financování státních činností, odpovídá za přerozdělování HDP a je hlavním nástrojem fiskální politiky. Je sestavován formou bilance, kdy na jedné straně jsou zachycovány očekávané příjmy a na straně druhé odhadované výdaje.

Příjmy a výdaje jsou členěny dle rozpočtové skladby. Sledovaným ukazatelem je rozpočtové saldo, které vznikne porovnáním obou stran státního rozpočtu. Saldo může mít kladný výsledek, tedy přebytek, kdy jsou příjmy větší než výdaje, nebo naopak můžeme mít větší výdaje než příjmy, poté hovoříme o tzv. deficitu. Deficitní hospodaření vede k růstu státního dluhu. Státní rozpočet má podobu zákona a je každoročně sestavován Ministerstvem financí dle zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů. V případě neschválení rozpočtu na daný rok, hospodaří stát v rozpočtovém provizóriu, kde se pro hospodaření využívá státní rozpočet z předcházejícího roku. Ministerstvo financí ČR odpovídá za realizaci státního rozpočtu a během rozpočtového období informuje zákonodárny sbor o jeho plnění. Centrální banka (pro ČR Česká národní banka) spravuje pro státní rozpočet clearingový účet a zprostředkovává veškeré transakce (Peková, 2008).

3.1.1 Funkce státního rozpočtu

Funkce státního rozpočtu jsou odvozeny z funkcí veřejných financí a jsou podstatou veřejného sektoru (Bervidová, a další, 2008).

Alokační funkce je nejstarší funkce, která má za cíl získat finanční prostředky na zabezpečení veřejných statků, které mohou být vyrobeny ve veřejném nebo soukromém sektoru a stát je poskytuje obyvatelstvu (Bervidová, a další, 2008).

Redistribuční funkce zajišťuje rozdělení důchodů a snaží se zamezit možných rozdílností bohatství napříč celou společností. Případné rozdílnosti se snaží stát odstranit například rozdílným zdaněním příjmů nebo poskytnutými transfery, dotacemi a příspěvky. Redistribuční funkce zahrnuje také zmírnění rozdílnosti příjmů v jednotlivých regionech a obcích. Stát poskytuje dotace ze státního rozpočtu do rozpočtů jednotlivých obcí (Peková, 2008).

Stabilizační funkce zajišťuje ekonomickou stabilitu státu, řeší záležitosti související s ekonomickým růstem a využívá fiskální politiku pro makroekonomické problémy, jako jsou inflace, nezaměstnanost a cenová hladina. Funkce využívá stabilizační nástroje, jako je daňové zatížení, cena peněz nebo povinné rezervy (Peková, 2008).

Regulační funkce se především využívá při nevyrovnaném vývoji ekonomiky, kdy je zapotřebí přímý zásah do soukromého sektoru. Stát tyto zásahy provádí v podobě řízení mezd, sociálních dávek a cen.

Kontrolní funkce zabezpečuje kontrolu příjmů a výdajů státního rozpočtu a jejím cílem je sledování finančních vlivů (Bervidová, a další, 2008).

3.1.2 Rozpočtová skladba

Rozpočtová skladba byla vytvořena za účelem přehledného, jednotného a celistvého třídění, které bude umožňovat sumarizaci příjmů a výdajů v soustavě veřejných rozpočtů. Rozpočtová skladba se řídí zásadou kompatibility, aby mohlo docházet k mezinárodnímu srovnání a byly splněny mezinárodní standardy. Dále se řídí zásadou dlouhodobé stability, srozumitelnosti a jednotnosti. Rozpočtová skladba rozděluje příjmy a výdaje státního rozpočtu, ale i jiných fondů ze soustavy rozpočtů, dle různých hledisek (Bervidová, a další, 2008).

- Odpovědnostní hledisko třídí příjmy a výdaje do kapitol, podle toho, kdo je za danou oblast zodpovědný. Všechny orgány státní správy mají své kapitoly. Toto hledisko zobrazuje institucionální interpretaci státního rozpočtu.
- Dle odvětvového hlediska rozdělujeme rozpočtové položky na skupiny, oddíly, pododdíly a paragrafy. Hledisko zobrazuje, které odvětví národního hospodářství odpovídá za realizaci.
- Druhové hledisko člení příjmy a výdaje do tříd, seskupení položek, podseskupení položek a položek. Všechny peněžní operace se třídí podle určitých kritérií na položky.

- Příjmy a výdaje se dle konsolidačního hlediska třídí na záznamové jednotky. Hledisko se využívá u přesunu peněžních prostředků uvnitř rozpočtové soustavy, kdy dochází k pohybu peněz mezi různými rozpočty (Peková, a další, 2008).

3.1.3 Rozpočtové zásady

Sestavování státního rozpočtu a ostatních veřejných rozpočtů se řídí rozpočtovými zásadami, které byly zformulovány za účelem kontroly hospodaření státu a snížení volnosti státních finančních institucí. Jedná se o obecné předpisy, jimiž se řídí celý rozpočtový proces. Zásady se řídí zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů. Tento zákon definuje šest hlavních zásad (Tomášková, 2006).

1. Zásada každoročního schvalování a sestavování rozpočtu

„Státní rozpočet se sestavuje dle této zásady každoročně a termín schvalování musí být nastaven takovým způsobem, aby mohl být rozpočet projednán a schválen před začátkem rozpočtového období (Hejduková, 2015).“ V případě neschválení rozpočtu před začátkem rozpočtového období, hospodaří stát v rozpočtovém provizóriu. Většina zemí spolu s Českou republikou má rozpočtový rok sjednocen s kalendářním rokem. Existují však země, které mají rozpočtové období posunutě, například USA, Velká Británie a Japonsko (Bervidová, a další, 2008).

2. Zásada reálnosti a pravdivosti rozpočtu

Tato zásada zamezuje překrucování údajů v rozpočtu a jejím cílem je zachování financí k účelům, ke kterým byly předurčeny. Snaží se omezit přesuny financí a odchylky od schváleného rozpočtového zákona (Bervidová, a další, 2008).

3. Zásada úplnosti a jednotnosti rozpočtu

Předpokladem zásady je jeden dokument, který bude obsahovat veškeré příjmy a výdaje státu, které budou tříděny dle rozpočtové skladby. Příjmy a výdaje by měly být uváděny v úplných částkách, aby mohla být posuzována jejich velikost a struktura pro potenciální kontroly a analýzy v rozpočtové soustavě (Hejduková, 2015).

4. Zásada dlouhodobé vyrovnanosti

Cílem této zásady je správné hospodaření státu i jednotlivých článků soustavy veřejných rozpočtů. Z dlouhodobého časového hlediska zásada požaduje vyrovnaný státní

rozpočet. V krátkém období umožňuje deficitní nebo přebytkový rozpočet z důvodu splnění hospodářských cílů (Hejduková, 2015).

5. Zásada efektivnosti a hospodárnosti

„Tato zásada se v některých zemích pojí se zásadou účelnosti, tzv. předem vyčleněný příjem slouží k financování určité konkrétní potřeby či potřeb určitého odvětví (Tomášková, 2006).“

6. Zásada publicity

Účelem zásady je informovat občany o návrhu státního rozpočtu, o jeho plnění během i po skončení rozpočtového období. Návrh zákona je po projednání zveřejněn v tisku (Hejduková, 2015).

3.1.4 Rozpočtový proces

Délka rozpočtového procesu je zpravidla 1,5 roku až 2 roky. Proces můžeme rozdělit do několika etap, které musí zajistit státní orgány (Tomášková, 2006).

1. Sestavení návrhu rozpočtu

Ministerstvo financí spolu s dalšími státními orgány sestavuje návrh státního rozpočtu v průběhu předcházejícího rozpočtového období, přibližně půl až třičtvrtě roku před začátkem rozpočtového období. Při tvorbě návrhu musí ministerstvo financí brát v úvahu vlivy, které působí na hospodářskou politiku, ale také na požadavky obcí krajů a dalších státních orgánů. Ze sestaveného návrhu nemusí vycházet vyrovnaný státní rozpočet, může vzniknout schodkový nebo přebytkový rozpočet. Ministerstvo financí dává návrh státního rozpočtu a střednědobého výhledu ke schválení vládě, a to nejpozději 31. srpna. Návrh zákona musí být veřejně publikován, aby byla zachována zásada publicity (Bervidová, a další, 2008) (Hejduková, 2015).

2. Projednání a schválení rozpočtu

Povinností vlády je nejpozději tři měsíce před začátkem nového rozpočtového období předložit předsedovi Poslanecké sněmovny návrh státního rozpočtu, který má podobu zákona. Projednání zákona probíhá ve třech čteních. V prvním čtení jsou projednány a schváleny primární informace o celkových příjmech a výdajích, řeší se otázka salda státního rozpočtu a jeho případné vyrovnání. Poslanecká sněmovna návrh zákona schválí nebo navrhne případné změny. Schválené údaje nelze již během procesu měnit a poté dochází k projednání jednotlivých kapitol. Druhé čtení je zaměřeno na podrobnou analýzu jednotlivých položek státního rozpočtu a na případné změny objemu

příjmů a výdajů. Závěrečné třetí čtení musí následovat nejdříve 48 hodin po skončení druhého čtení. Ve třetím čtení jsou rozebírány pouze změny formální stránky zákona, řeší se případné gramatické nebo tiskové chyby. Na samém konci závěrečného čtení probíhá hlasování o schválení zákona o státním rozpočtu. V případě nechválení rozpočtu do začátku rozpočtového období, hospodaří stát v tzv. rozpočtovém provizóriu. Výdaje státu bývají omezeny, nezačínají nové investice a transferové platby jsou řízeny minulým rozpočtem (Hejduková, 2015).

3. Plnění rozpočtu a případné změny během rozpočtového období

Ministerstvo financí odpovídá po celou dobu rozpočtového období za plnění rozpočtu a průběžně kontroluje jeho realizaci. Během rozpočtového období může dojít vlivem mimořádných událostí ke změně velikosti příjmů a výdajů (Tomášková, 2006).

4. Kontrola plnění rozpočtu

První kontrola státního rozpočtu je prováděna již během rozpočtového období, aby se zamezilo případnému úniku financí, a následuje kontrola po skončení rozpočtového období. Ministerstvo financí provádí veškeré kontroly u státního rozpočtu a průběžně informuje Parlament o plnění státního rozpočtu (Tomášková, 2006). Po skončení rozpočtového období sestavuje ministerstvo financí výslednou rozvahu příjmů a výdajů, tzv. státní závěrečný účet. Závěrečný účet je předkládán vládě a ministerstvo financí musí vysvětlit odlišnosti od schváleného návrhu (Hejduková, 2015). Účet je projednáván v Parlamentu ČR a je rozhodováno o způsobu úhrady schodku rozpočtu nebo o možnostech využití vzniklého přebytku (Bervidová, a další, 2008).

Obrázek 1: Rozpočtový proces ČR

Zdroj: (Peková, a další, 2008), úprava vlastní

3.2 Příjmy a výdaje státního rozpočtu

3.2.1 Příjmy státního rozpočtu

Veškeré příjmy státního rozpočtu se podrobně třídí dle rozpočtové skladby, nejen podle druhového hlediska, ale i odpovědnostního a odvětvového. Příjmy SR členíme na dvě základní skupiny, běžné a kapitálové příjmy. Běžné příjmy, které tvoří skoro celou část příjmů SR, zahrnují příjmy daňové a nedaňové a jedná se o příjmy každoročně se opakující. Daňové příjmy zahrnují veškeré daně, clo, poplatky a pojistné na sociální zabezpečení. Jednou z významných odlišností České republiky je právě odvod pojistného na sociální zabezpečení do státní pokladny, což není u vyspělých zemí časté. Obvykle se pojistné odvádí do určených fondů (sociální pojišťovny). Nedaňové příjmy mohou být stále se opakující nebo se může jednat o jednorázové platby. Mezi nedaňové příjmy řadíme přijaté úroky a splátky z poskytnutých úvěrů, výnosy z pronájmu státního majetku a přijaté sankce. Kapitálové příjmy tvoří velmi malou část příjmů státního rozpočtu a zahrnují příjmy z prodeje akcií, majetkových podílů a z emisí státních obligací. Jedná se o platby většinou jednorázové, které se ne každý rok opakují (Peková, 2008).

3.2.1.1 Daně

„Daň lze definovat jako povinnou, zákonem předem stanovenou částku, která se odčerpává na nenávratném principu ekonomickému subjektu a tvoří část jeho nominálního důchodu (Široký, 2008).“ Možných definic pojmu „daň“ existuje několik, avšak všechny zahrnují veškeré vlastnosti daní, na které se nesmí zapomínat. Mezi nejdůležitější vlastnosti patří, že se jedná o povinnou a zákonem stanovenou platbu, která se odvádí do státního rozpočtu nebo jiných veřejných rozpočtů. Dále můžeme říct, že jde o platbu nenávratnou, neekvivalentní a neúčelovou. Výše odváděné daně se vypočte určitým podílem nebo procentem ze základu daně, za který můžeme považovat příjem (důchod), cenu majetku nebo zboží.

Nejběžnější členění daní je podle vztahu k poplatníkovi. Poplatník je osoba, jejíž příjmy nebo majetek jsou zatíženy daňovou povinností. V případě, že je poplatník a plátce daně jedna a tatáž osoba, pak hovoříme o přímé dani, mezi které zahrnujeme daně z příjmu a majetkové daně. V druhé možnosti, kdy poplatník a plátce daně jsou dvě různé osoby, pak hovoříme o nepřímých daních, do kterých zahrnujeme daň z přidané hodnoty a daň selektivní. Plátce daně je osoba, která má povinnost odvést vybranou daň příslušnému orgánu (Hamerníková, a další, 2011).

V ČR rozlišujeme dvě daně z příjmu, a to daň z příjmu fyzických osob a daň z příjmu právnických osob. Daň z příjmu upravuje zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu. Předmětem daně jsou veškeré příjmy peněžní i nepeněžní, které plynou fyzické nebo právnické osobě na území ČR nebo v zahraničí. Daň pro fyzické osoby je stanovena na 15 % z příjmu, kdežto právnické osoby mají sazbu daně stanovenou na 19 % (Hamerníková, a další, 2011).

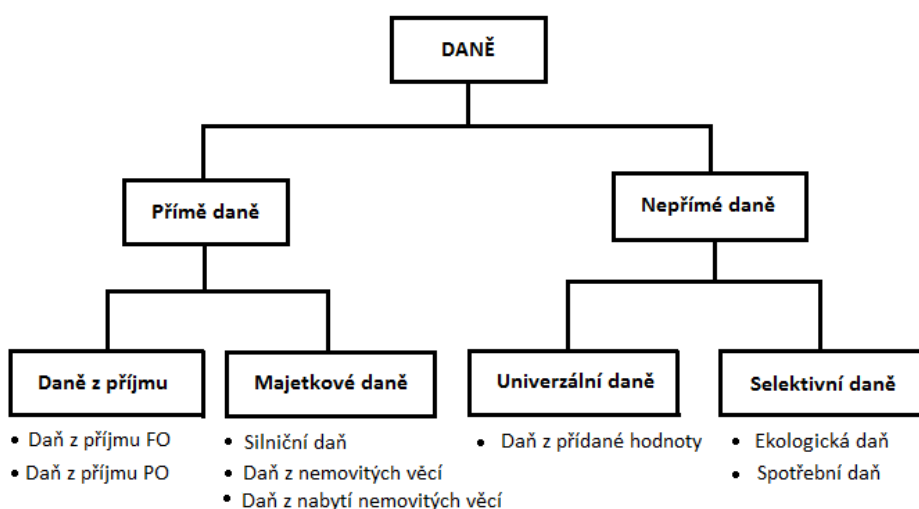
Do skupiny majetkových daní zahrnujeme silniční daň, daň z nemovitých věcí a daň z nabytí nemovitých věcí. Silniční daň odvádí do státní pokladny pouze ty osoby, které mají motorové vozidlo součástí podnikání. Předmětem daně z nemovitých věcí jsou veškeré stavby, pozemky a jednotky, které jsou zapsány v katastru nemovitostí, a vybraná daň je odváděna do rozpočtu obce, kde nemovitost leží. Daň z nabytí nemovitých věcí se platí v případě prodeje nemovitosti a povinnost podat daňové přiznání a zaplatit vyměřenou daň má kupující (Hejduková, 2015).

Předmětem DPH je většina zboží a služeb, proto se jí také říká daň univerzální. V ČR má DPH tři sazby, základní sazbu 21 %, první sníženou sazbu 15 % a od roku 2015

druhou sníženou sazbu daně 10 %. Daň se odvádí z rozdílu ceny na vstupu a na výstupu, tedy z přidané hodnoty (Hejduková, 2015).

Mezi selektivní daně zahrnujeme spotřební a ekologickou daň. Předmětem spotřební daně jsou tabákové výrobky, alkohol a pohonné hmoty. Důvodem zavedení spotřební daně bylo snížení prodaného množství zboží, které je škodlivé pro životní prostředí. Jedná se o univerzální daň, která je obsažena v ceně zboží. Ekologickou daň spravují celní orgány a je zahrnuta v ceně elektřiny nebo zemního plynu (Hejduková, 2015).

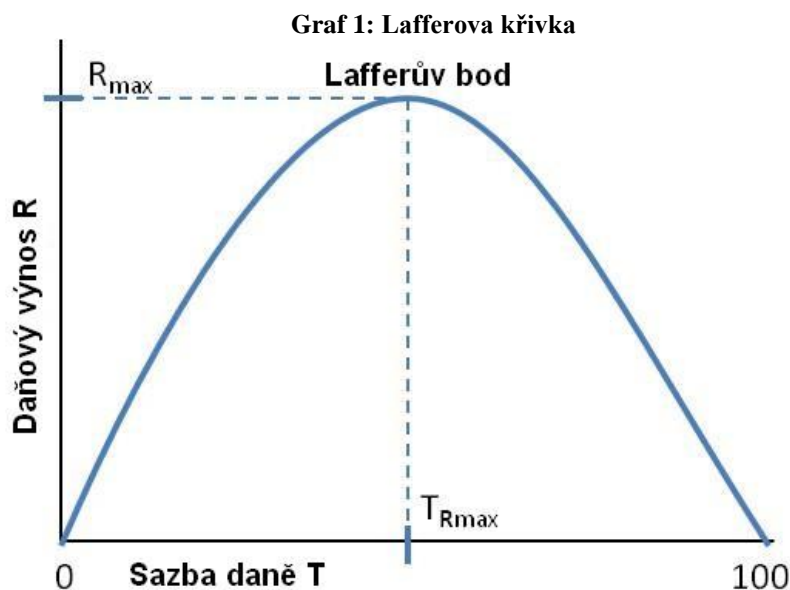
Obrázek 2: Daňová soustava ČR

Zdroj: (Tomášková, 2006), úprava vlastní

3.2.1.1.1 Lafferova křivka

Autorem křivky je americký ekonom Arthur Laffer. Lafferova křivka vyjadřuje závislost celkových vybraných daní na míře zdanění, avšak neznamená, že maximální míra zdanění přinese maximální výnos do veřejných rozpočtů. Jednou z nejdůležitějších vlastností křivky je, že do určitého bodu roste, i když stále pomaleji, a od tohoto bodu začne klesat. Tento bod nazýváme Lafferův bod, od kterého nám daňový výnos začne klesat. Jde o skutečnost, která ukazuje, že zvýšení daní od určitého bodu nemusí přinést maximální daňový výnos (Pavelka, 2005).

Zdroj: Idnes.cz, 2012

3.2.1.2 Clo

„Clo je dávka vybírána státem při přechodu zboží přes celní hranici (Celní správa ČR).“ Vybírání cla je v kompetenci Celní správy ČR, která se řídí zákonem č. 242/2016 Sb., celní zákon. Z hlediska pohybu můžeme clo dělit na vývozní, které je uvaleno na zboží, které odchází z naší země. Dále máme dovozní clo, kterým se řídí zboží přijaté do naší země, a v poslední řadě máme tranzitní clo, které se týká zboží, které se přes naše území pouze převáží. Jednou z důležitých funkcí, kterou clo plní, je ochrana domácího trhu před dovozem konkurenčního zboží ze zahraničí, kdy celní orgán uvalí tak vysoké clo, aby zvýšil cenu dovezeného zboží, a to bylo neprodejné na domácím trhu a podpořil tuzemské hospodářství. Celní správa určuje výši cla dle celního sazebníku (Hejduková, 2015).

3.2.1.3 Poplatky

Povinnost platit poplatky mají jak fyzické, tak právnické osoby a jsou placeny za služby vykonané státní správou. Může se jednat o vystavení pasu, živnostenského listu nebo výpisu z katastru nemovitostí. Poplatky jsou vybírány v hotovosti nebo ve formě kolků a jsou odváděny do státního rozpočtu v případě správních poplatků nebo do pokladen měst a obcí v případě místních poplatků. Odlišností poplatku od daně je, že za zaplacený poplatek náleží osobě nějaká protihodnota (Hejduková, 2015).

3.2.2 Výdaje státního rozpočtu

Výdaje státního rozpočtu můžeme rozdělit na dvě základní skupiny. První skupinou jsou běžné výdaje, které tvoří většinovou část výdajů SR a kapitálové výdaje, které jsou druhou skupinou výdajů SR a které tvoří pouze malou část (Peková, a další, 2008). Největší položkou výdajů ve SR jsou sociální dávky, nemocenské a důchodové pojištění. Stát dále vynakládá peněžní prostředky na nákup zboží a služeb, na transfery obyvatelstvu, ale i pro potřeby vládních neziskových organizací. Dále poskytuje dotace pro kraje, obce a podniky a odvádí výdaje, které souvisejí s členstvím státu v EU, ale i dalších mezinárodních organizací jako je OSN či NATO. Výdaje můžeme ještě rozdělovat podle dalších hledisek (Peková, 2008).

3.2.2.1 Výdaje podle závaznosti

Dle tohoto hlediska členíme výdaje na mandatorní a fakultativní. Mandatorní výdaje jsou dány zákonem nebo jinými právními normami a nemohou být změněny bez změny zákona. Mezi mandatorní výdaje řadíme podporu v nezaměstnanosti, sociální dávky nebo transfery mezinárodním organizacím. Fakultativní výdaje nejsou dány zákonem a vláda je může kdykoliv změnit. Mezi fakultativní výdaje řadíme například dotace (Bervidová, a další, 2008).

3.2.2.2 Dotace

Ze státního rozpočtu jsou poskytovány návratné a nenávratné dotace, které ještě dále rozdělujeme na účelové a neúčelové. V ČR se poskytování dotací řídí zákonem o rozpočtových pravidlech. Nejčastěji jsou dotace poskytovány do rozpočtů krajů a obcí nebo do mimorozpočtových fondů. Krajům jsou poskytovány dotace na činnost kraje, na dopravu a na veřejné služby poskytované státem. Do rozpočtů obcí jdou například dotace na veřejné statky, na státní činnosti prováděné obcí nebo na požární sbory (Peková, a další, 2008).

Tabulka 1: Státní rozpočet ČR

STÁTNÍ ROZPOČET ČR	
Příjmy SR	Výdaje SR
Běžné <ul style="list-style-type: none"> • Daňové <ul style="list-style-type: none"> - Daně - Clo - Poplatky - Pojistné na sociální zabezpečení • Nedaňové <ul style="list-style-type: none"> - Z pronájmu majetku - Přijaté sankce - Přijaté úroky z úvěrů - Přijaté dotace 	Běžné <ul style="list-style-type: none"> • Na vládní nákupy • Na financování běžných a kapitálových potřeb • Transfery • Dotace • Sociální dávky • Nemocenské a důchodové pojištění • Transfery mezinárodním organizacím • Pro neziskové organizace
Kapitálové <ul style="list-style-type: none"> • Z prodeje cenných papírů • Z emisí státních obligací • Přijaté splátky z úvěrů 	Kapitálové <ul style="list-style-type: none"> • Poskytnuté půjčky • Splátky úvěrů • Nákup majetku

Zdroj: (Peková, 2008), úprava vlastní

3.2.3 Vztah příjmů a výdajů

Návrh státního rozpočtu může být sestaven jako vyrovnaný, v případě že se jeho příjmy rovnají výdajům, nebo nevyrovnaný. Nevyrovnaný rozpočet může mít kladný zůstatek, poté hovoříme o přebytkovém rozpočtu, nebo může mít záporný zůstatek, poté hovoříme o schodkovém (deficitním) rozpočtu. Tato situace nastává nejčastěji, a proto je nutné hledat možné způsoby úhrady deficitu. Deficit lze hradit úvěrem, emisí dluhopisů nebo z rezerv z minulého období. Vznik deficitu je výsledkem špatného hospodaření státu, který vydává více peněžních prostředků, než je možné získat do státního rozpočtu zpět. Stát se zadluhuje a vzniklý dluh bude muset v budoucnu splácet. Snižuje tím peněžní prostředky k financování veřejných statků a potřeb státu (Peková, 2008).

3.3 Státní dluh a deficitní hospodaření

Deficit státního rozpočtu vzniká tehdy, kdy celkové výdaje převyšují celkové příjmy. Můžeme rozlišovat tři druhy deficitu, před začátkem rozpočtového období, deficit vzniklý v průběhu rozpočtového období a po skončení rozpočtového období. Deficitní státní rozpočet vede ke vzniku státního dluhu, neboť schodek rozpočtu je potřeba financovat. Stát může k financování použít státní dluhopisy a pokladniční poukázky, půjčky od tuzemských nebo zahraničních subjektů. Státní dluh je součástí veřejného dluhu, který je ještě rozšířen o deficity ostatních veřejných rozpočtů (Dvořák, 2008).

3.3.1 Příčiny vzniku deficitu

„Příčinou vzniku státního dluhu je tedy deficitní charakter státního rozpočtu (Bervidová, a další, 2008).“ Schodek může způsobit příjmová nebo výdajová strana rozpočtu nebo obě strany zároveň. Na vznik schodku má vliv několik faktorů, které jsou úzce spojeny s děním uvnitř státu nebo se může jednat o faktory, které jsou zcela nezávislé na dění uvnitř státu. Jednou z příčin je výdajový šok, o kterém hovoříme tehdy, kdy rostou ceny veřejných statků a stát nemá okamžité peněžní prostředky na financování statků a nutné výdaje musí rozdělit do několika období. Významnou příčinou vzniku deficitu, která působí na obě strany rozpočtu, je snížení tempa růstu ekonomiky. Při snížení tempa růstu ekonomiky dochází k zvýšení nezaměstnanosti, a to vede ke zvýšení transferových plateb obyvatelstvu a zároveň ke snížení daňových příjmů. Mezi další příčiny řadíme růst inflace, vládní populismus, ale i mimořádné situace, které nelze předem předvídat a nejsou pro tyto účely vytvořeny speciální rezervy (Peková, 2008).

3.3.2 Důsledky deficitu

Deficit státního rozpočtu můžeme posuzovat jak v krátkém, tak i v dlouhém období. *„V krátkém období mohou být důsledky deficitu státního rozpočtu pozitivní, neboť se mohou eliminovat vlivy exogenních faktorů na objem veřejných výdajů a financovat efektivní veřejné výdajové programy (Peková, 2008).“* Deficit je využíván k vytvoření rovnovážného stavu ekonomiky, protože v krátkém období není možné provádět větší změny ve výdajích nebo nelze měnit dosavadní daňovou soustavu. Negativní charakter má deficit v dlouhém období, neboť vede k navyšování veřejného dluhu.

Klasičtí ekonomové sestavovali vždy vyrovnaný státní rozpočet, protože zamítali vznik deficitu a schodkové hospodaření. Deficit byl možný pouze ve zvláštních případech,

jako jsou období válek. Ke změně došlo až s příchodem Velké hospodářské krize v 30. letech 20. století. Keynesiánská politika v čele J. M. Keynesem prosazovala deficitní hospodaření v některých fázích hospodářského cyklu. Další změna nastala až v 70. letech 20. století, kdy Monetaristé odmítali keynesiánskou teorii a prosadili si dlouhodobě vyrovnaný státní rozpočet (Tomášková, 2006).

3.3.3 Úhrada deficitu rozpočtu

Existuje několik možných zdrojů krytí deficitu státního rozpočtu. Jednou z možných variant je tzv. dluhové financování, které souvisí s emisí státních dluhopisů a pokladničních poukázek a jejich následným prodejem soukromým subjektům, obyvatelstvu nebo je prodej možný uskutečnit v zahraničí. Státní dluhopisy jsou dlouhodobé cenné papíry, které se vydávají s odlišnou dobou splatnosti, v případě, kdy stát není dlouhodobě schopen státní deficit splatit. Pokladniční poukázky jsou krátkodobé cenné papíry, které se vydávají se splatností několika měsíců. Poukázky se používají k překlenutí krátkodobého státního dluhu. Tímto způsobem vzniká státu vnitřní, ale i zahraniční dluh a snižuje se tak množství peněz, které by bylo možné využít pro investice nebo jiné účely.

Další možností krytí deficitu je peněžní financování, které spočívá v možných půjčkách od centrální banky nebo půjčkou ze zahraničí. Centrální banka může poskytnout přímý úvěr na krytí schodku rozpočtu nebo může nakoupit emitované státní dluhopisy. V důsledku častého využívání úvěrů od centrální banky, mají některé země tento způsob úhrady deficitu zakázaný. Pro financování je možné využít i příjmy z prodeje státních aktiv (Dvořák, 2008).

3.3.4 Veřejný dluh

Veřejný dluh je souhrn státního dluhu a dluhů jednotlivých článků územní samosprávy a je úzce spojen s fiskální nerovnováhou. Růst veřejného dluhu má za následek růst inflace. Příčiny vzniku dluhu jsou rozpočtové a mimorozpočtové deficity. Do rozpočtových příčin řadíme vznik deficitu na všech úrovních rozpočtové soustavy a mezi mimorozpočtové příčiny zahrnujeme převod nesplněných závazků jiného subjektu na stát či jiný článek rozpočtové soustavy.

Veřejný dluh rozdělujeme na hrubý veřejný dluh, který zahrnuje veškeré závazky a je využíván pro mezinárodní komparaci, a čistý dluh, který se skládá z hrubého dluhu

sníženého o pohledávky (Tomášková, 2006). Veřejný dluh členíme podle doby splatnosti na krátkodobý, který je splatný do jednoho roku, dále střednědobý se splatností do 10 let a dlouhodobý, který má dobu splatnosti delší než 10 let (Ochrana, a další, 2010).

„*Veřejný dluh označuje souhrn závazků:*

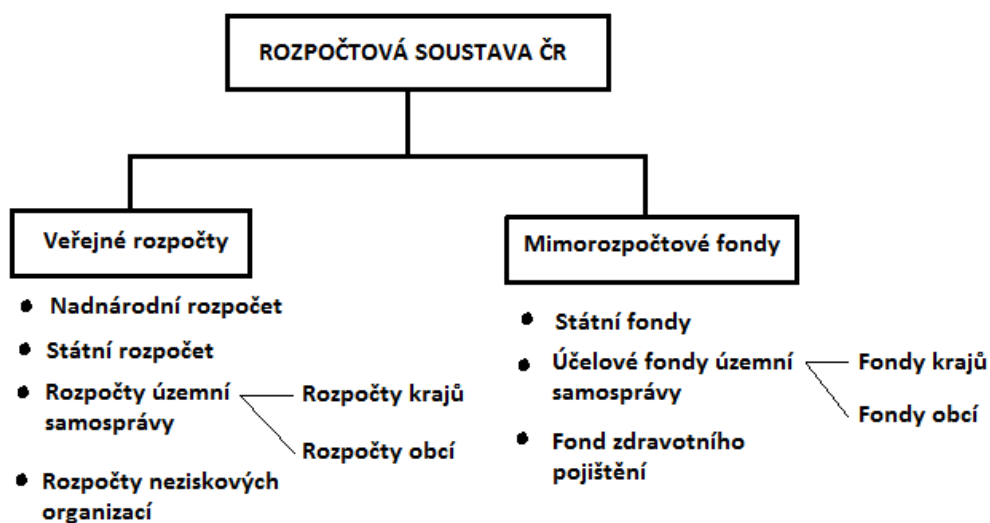
- *Státu*
- *Územně samosprávných jednotek*
- *Veřejných fondů*
- *Veřejnoprávních institucí zřizovaných státem a územní samosprávou*
- *Veřejných podniků (Tomášková, 2006)“*

3.4 Rozpočtová soustava

Soustava rozpočtů je tvořena mimorozpočtovými fondy a veřejnými rozpočty, které se na jednotlivých úrovních skládají z článků (organizací územní samosprávy) rozpočtové soustavy, a finančních institucí, které přerozdělují veřejné finance a kontrolují jejich užití (Bakeš, 2012). „*Pod pojmem rozpočtová soustava se rozumí soustava peněžních fondů, soustava rozpočtových vztahů a soustava orgánů a institucí, které se starají o tvorbu, rozdělení a užití veřejných rozpočtů (Peková, 2008).“* Soustavu rozpočtů můžeme posuzovat z různých hledisek, např. finanční, kdy se jedná o systém fondů a rozpočtů nebo organizační, kde řešíme organizace a instituce státu. Nejvýznamnější institucí je Ministerstvo financí ČR, dalšími orgány jsou ostatní ministerstva, finanční a celní úřady, zastupitelstva jednotlivých krajů a obcí.

Veškeré rozpočty a mimorozpočtové fondy fungují na principu neekvivalence, nedobrovolnosti a nenávratnosti. Každý stát má jinak velikou a strukturovanou rozpočtovou soustavu. Záleží na velikosti státu nebo na územním a politickém uspořádání. Finanční systém státu je tvořen státní rozpočtem a státními mimorozpočtovými fondy. Finanční systém kraje nebo obce je tvořen rozpočtem kraje nebo obce a mimorozpočtovými fondy (Peková, a další, 2008).

Obrázek 3: Rozpočtová soustava ČR

Zdroj: (Bervidová, a další, 2008), úprava vlastní

3.4.1 Modely soustav rozpočtů

- Model jediného rozpočtu

Dle tohoto modelu by v zemi existoval pouze jeden centrální rozpočet, který by zahrnoval státní rozpočet daného státu a zároveň rozpočty krajů a obcí, tedy rozpočty článků územní samosprávy. Státní rozpočet by pak byl jediným rozpočtem v soustavě veřejných rozpočtů

- Model relativní samostatnosti rozpočtů

V důsledku samostatnosti některých článků územní samosprávy, by státní rozpočet podle modelu relativní samostatnosti obsahoval jen některé příjmy a výdaje článků z nižší úrovně a ostatní samostatné by byly zvlášť.

- Model autonomie rozpočtu

Poslední model zcela odděluje státní rozpočet od ostatních rozpočtů (Bervidová, a další, 2008).

3.4.2 Soustava veřejných rozpočtů

Soustavu veřejných rozpočtů rozdělujeme do jednotlivých úrovní, kde je každý rozpočet využíván jako nástroj státu či instituce státní správy a zajišťuje funkce veřejných financí. Veřejný rozpočet zabezpečuje financování veřejných statků obyvatelstvu a jejich

potřeb. Jednotlivé články územní samosprávy hospodaří samostatně a jsou za své hospodaření zodpovědní.

Soustava veřejných rozpočtů obsahuje:

- Nadnárodní rozpočet
- Státní rozpočet
- Rozpočty článků územní samosprávy
- Rozpočty veřejných podniků a veřejných neziskových organizací (Peková, a další, 2008)

Nadnárodní rozpočet využívá stát, který patří do nějakého nadnárodního uspořádání. Česká republika je členem Evropské unie, proto jejím nadnárodním rozpočtem je rozpočet Evropské unie, který je hlavním nástrojem fiskální politiky EU. Hlavní odlišností rozpočtu EU od státního rozpočtu je jeho vyrovnanost. Rozpočet je každoročně sestavován Radou EU, Evropským parlamentem a komisí, která návrh předkládá. Příjmy rozpočtu EU jsou tvořeny především clem a poplatky za dovážené výrobky, určitým podílem DPH vybraného v členských zemích, dávkami a příspěvky členských států. Výdajová strana rozpočtu EU je rozdělena do skupin podle důležitosti v daném období. Výdaje EU jsou především do zemědělství, na rozvoj vzdělání a snižování diferenciací mezi jednotlivými státy (Ochrana, a další, 2010).

Příjmy krajských rozpočtů můžeme rozdělit na daňové, nedaňové a kapitálové a dále dotace ze státního rozpočtu a státního fondu. Příjmová stránka rozpočtu je tvořena příjmy z hospodaření samotného kraje nebo organizace, kterou zřizuje kraj. Dalšími příjmy jsou přijaté dary, dotace a příspěvky. Výdaje rozpočtu se využívají především na obstarání veřejných statků, na činnost krajských orgánů, na transfery a dotace obcí (Tomášková, 2006).

Nejnižší nacházejícím se územním celkem soustavy veřejných rozpočtů je obec. Příjmy obcí se příliš neliší od příjmů krajů. Obce získávají navíc příjmy z místních poplatků, mezi které řadíme poplatek za psa, za komunální odpad nebo rekreační poplatek. Další příjmy jsou z pronájmu či prodeje majetku nebo přijaté dotace. Obec má výdaje především na potřeby obyvatelstvu jako jsou opravy komunikací a jiné služby a dále na nákup veřejných statků (Tomášková, 2006).

3.4.3 Soustava mimorozpočtových fondů

Mimorozpočtové fondy jsou součástí rozpočtové soustavy a jejich založení je podmíněno zákonem. Stejně jako u jiných rozpočtů je jejich plnění kontrolováno orgány územní samosprávy a Parlamentem ČR, neboť spravují veřejné finance. Mimorozpočtová soustava obsahuje státní mimorozpočtové fondy, fond zdravotního pojištění, účelové fondy krajů a obcí a svěřenecké fondy. Většina zemí má ještě fond sociálního zabezpečení, který Česká republika nemá, neboť všechno sociální pojištění plyne přímo do Státního rozpočtu ČR (Peková, a další, 2008).

Státní fondy jsou zřízeny zvláštními předpisy a zákonem. Úkoly fondů jsou poskytnout dotace, půjčky a finančně zabezpečit danou oblast. Státní fondy vystupují jako právnické osoby, ale jsou rozděleny podle svého zřizovatele. V ČR máme šest fondů (Peková, a další, 2008).

Fond zdravotního pojištění je tvořen rozpočty jednotlivých zdravotních pojišťoven, jejichž příjmy jsou tvořeny z veřejného pojištění placeného obyvatelstvem a příjmy ze státního rozpočtu, které stát platí za děti, mládež, nezaměstnané a důchodce. Sazba zdravotního pojištění je dána zákonem (Bakeš, 2012).

Kraje a obce mohou ze svých přebytků z hospodaření nebo z nevyužitých peněžních prostředků založit účelové nebo neúčelové fondy, které se řídí zákonem o rozpočtových pravidlech. Jejich založení a následné hospodaření s penězi je v kompetenci zastupitelstva kraje nebo obce. Kraje nebo obce si mohou tvořit fondy rezerv, fondy pro rozvoj obce a kraje nebo památkový fond (Bakeš, 2012).

3.5 Fiskální politika

Fiskální politika je činnost prováděna vládou, která má za cíl zajistit ekonomický růst, stabilní cenovou hladinu, vysokou zaměstnanost a snížit veřejný dluh. Fiskální politika využívá jako hlavní nástroj státní rozpočet, jak jeho příjmovou, tak i výdajovou stránku, a za pomoci stabilizační funkce ovlivňuje hospodářskou politiku státu (Pavelka, 2005). Z výdajové strany státního rozpočtu využívá fiskální politika pouze výdaje na nákup statků a služeb a z příjmové strany používá pouze čisté daně, které zjistíme odečtením poskytnutých transfer od celkových příjmů jednotlivých subjektů. Fiskální politika záměrně využívá schodek či přebytek státního rozpočtu pro dosažení makroekonomických cílů a působí na agregátní poptávku a nabídku (Hamerníková, a další, 2011).

3.5.1 Typy fiskální politiky

- Expanzivní fiskální politika

Cílem expanzivní fiskální politiky je zvýšení míry zaměstnanosti a HDP. Výdaje státního rozpočtu jsou větší než přijaté daně, a to vede ke vzniku deficitu státního rozpočtu a navyšování státního dluhu. Většina států hospodaří s deficitním státním rozpočtem a snaží se vzniklý deficit i státní dluh příliš nezvyšovat.

- Restriktivní fiskální politika

Vybrané daně do státního rozpočtu jsou větší než veřejné výdaje, a to vede ke snižování státního dluhu a vzniku přebytku státního rozpočtu. Restriktivní fiskální politika se snaží zvyšovat daně a snižovat veřejné výdaje a jejím cílem je snížení inflace (Hamerníková, a další, 2011).

3.5.2 Rozpočtová politika

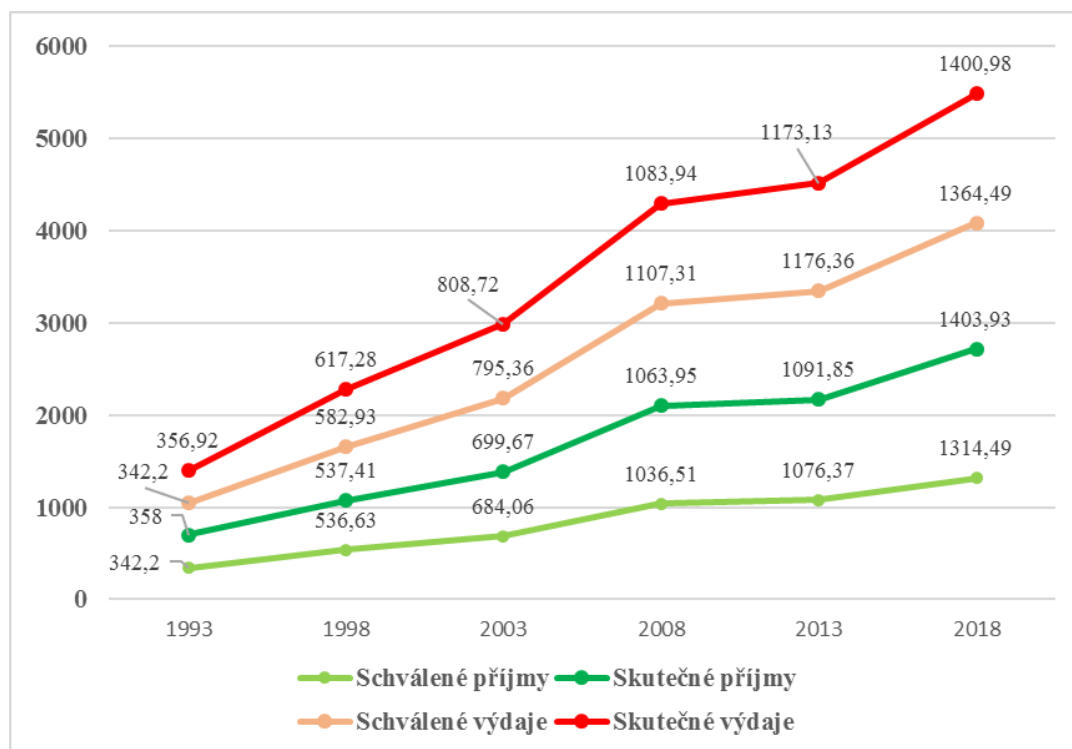
Rozpočtová a fiskální politika jsou často brány jako jeden pojem, avšak existuje několik rozdílů mezi nimi. Rozpočtová politika je činnost, kterou provádí stát a na různých úrovních státní orgány v rámci rozpočtové soustavy. Cílem rozpočtové politiky je zabezpečit finance na výdaje státu a rozdělit finance tam, kam mají být použity. Úkolem rozpočtové politiky je zajistit redistribuční a alokační funkce veřejných financí. Veřejný rozpočet je hlavním nástrojem rozpočtové politiky (Hamerníková, a další, 2004).

4 Vlastní práce

4.1 Analýza a komparace vybraných státních rozpočtů v letech 1993 až 2018

Po vzniku samostatné České republiky byly schvalovány vyrovnané státní rozpočty. Zlomovým rokem byl rok 1998, kdy byl schválen státní rozpočet s deficitním hospodařením. Během sledovaného období většina státních rozpočtů byla schvalována jako deficitní a deficitem také skončily. Výjimku například tvořil rok 2018, který byl přijat se schodkem, avšak konečné hospodaření bylo přebytkové. Celkový vývoj schválených a skutečných příjmů a výdajů ve sledovaném období je zaznamenán v následujícím grafu.

Graf 2: Vývoj schválených a skutečných příjmů a výdajů ve vybraných letech (mld. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování dle Státních závěrečných účtů v letech 1993-2018

Následující podkapitoly byly zpracovány na základě Státních závěrečných účtů v jednotlivých letech a dat vydaných Ministerstvem financí České republiky a v podkapitolách budou podrobně rozebrány vybrané státní rozpočty od vzniku samostatné České republiky až po rok 2018.

4.1.1 Státní rozpočet pro rok 1993

Vznik samostatné České republiky v roce 1993 ovlivnil hospodaření státu i vytvoření státního rozpočtu. Vznikla nová měna, došlo k daňové reformě a pokračování transformace ekonomiky v ČR. Hrubý domácí produkt byl v roce 1993 402,3 mld. Kč, což je o 1,3 % nižší, než tomu bylo v předchozím roce. Vzestupnou tendenci měla v ČR míra nezaměstnanosti, která ke konci roku vzrostla na 3,5 % a míra inflace dosahovala 20,8 %, což bylo zapříčiněno daňovou reformou.

Zákon o státním rozpočtu pro rok 1993 byl schválen 19. prosince 1992 jako vyrovnaný státní rozpočet s celkovými příjmy a výdaji ve výši 342,2 mld. Kč. Rozpočet byl prvním rozpočtem po rozdělení Československé republiky, a ještě v průběhu roku 1993 došlo k jeho úpravám. Vláda rozhodla o navýšení výdajů o 10,2 mld. Kč z důvodu kladného vývoje příjmové strany rozpočtu.

Tabulka 2: Zjednodušený státní rozpočet pro rok 1993

Položky SR	1993		mld.	%
	Schválený r.	Skutečný r.		
Daňové příjmy	226,1	224,61	-1,49	99,3 %
- DPH	88,4	77,1	-11,3	87,2 %
- Spotřební daň	38	39,98	1,98	105,2 %
- DPPO	85,9	70,88	-15,02	82,5 %
- DPFO	1,3	1,51	0,21	116,2 %
- Silniční daň	4,1	4,33	0,23	105,6 %
- Ostatní daně	0,9	15,64	14,74	1737,8 %
- Clo	7,5	15,17	7,67	202,3 %
Příspěvky na SP	97,1	108,97	11,87	112,2 %
Nedaňové a ostat. příjmy	19	24,42	5,42	128,5 %
Příjmy celkem	342,2	358	15,8	104,6 %
Běžné výdaje	296,15	303,57	7,42	102,5 %
Kapitálové výdaje	46,05	53,35	7,3	115,9 %
Výdaje celkem	342,2	356,92	14,72	104,3 %
Rozdíl příjmů a výdajů	0	1,08	1,08	

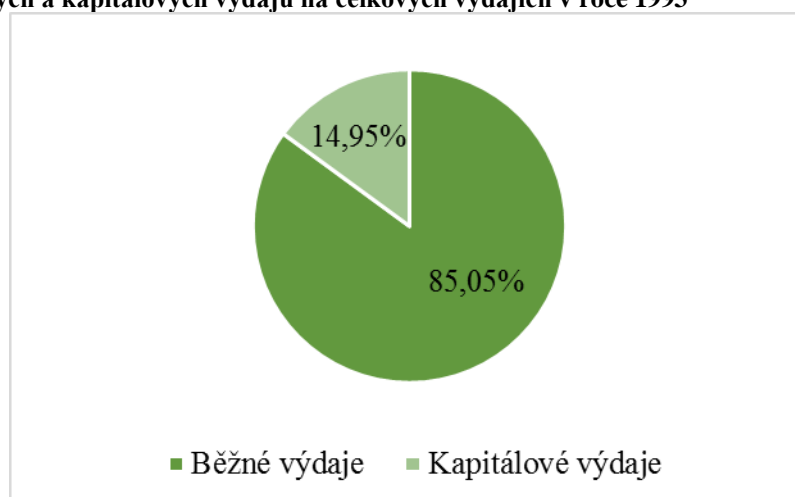
Zdroj: vlastní zpracování dle Státního závěrečného účtu pro rok 1993

Příjmy rozpočtu byly ovlivněny zavedením daňové soustavy, která se využívá u tržních ekonomik a je uplatňována u států EU. Zásadními změnami byly přechod na daň z přidané hodnoty spolu se spotřební daní a zjednodušení zdanění příjmů. Spolu s daní z příjmu bylo zavedeno pojistné na sociální zabezpečení, které obsahuje nemocenské

a důchodové pojištění a příspěvek na politiku zaměstnanosti. Daňové příjmy představovaly 62,74 % z celkových příjmů odvedených do státního rozpočtu. Největší podíl na daňových příjmech měly daň z přidané hodnoty a daň z příjmu právnických osob, které v součtu činily necelých 148 mld. Kč a tvořily 65,89 % daňových příjmů a 41,34 % z celkových příjmů. Největšího vzrůstu bylo dosaženo u ostatních daní, které na rozdíl od prvotního návrhu rozpočtu vzrostly o 14,74 mld. Kč a splnily rozpočet na 1737,8 %. Největšímu propadu oproti schválenému rozpočtu došlo u DPPO, která klesla o 15 mld. Kč a byla vybrána pouze v částce odpovídající 83 % původního schváleného návrhu. Nepříznivé plnění inkasa u DPPO bylo ovlivněno především platební neschopností velkých podniků, u nichž nebyla dokončena privatizace.

Státní závěrečný účet za rok 1993 stanovil konečné výdaje ve výši 356,92 mld. Kč, na kterých se z 85,05 % podílely běžné výdaje a zbylých 14,95 % zaujímaly kapitálové výdaje. U obou zmíněných skupin došlo na rozdíl od schváleného zákona k navýšení, a to u běžných výdajů o 7,42 mld. Kč a kapitálových výdajů o částku 7,3 mld. Kč. Běžné výdaje překročily původní rozpočet o 2,5 % a kapitálové výdaje dokonce o 15,9 %. K překročení běžných výdajů došlo z důvodu zákonných úprav dávek sociálního zabezpečení, a to především zvýšením důchodů, zvýšením podpory při narození dítěte a zvýšením rodičovského příspěvku.

Graf 3: Podíl běžných a kapitálových výdajů na celkových výdajích v roce 1993

Zdroj: vlastní zpracování dle Státního závěrečného účtu pro rok 1993

Celkové příjmy státního rozpočtu za rok 1993 činily 358 mld. Kč, což je v porovnání s původním předpokladem navýšení o 5 %. Výdaje byly čerpány ve výši 356,92 mld. Kč a přesáhly původní návrh o 4 %. Z výsledku hospodaření v roce 1993 vznikl přebytek

1,081 mld. Kč, který byl po odsouhlasení rozdělen do programu pro rozvoj malých a středních podniků. Menší část přebytku byla převedena do akciové společnosti Severočeské doly pro splátku úvěru, dále stát přispěl na prostředky na rozvoj soustavy kontroly daní a poplatků a téměř polovina přebytku byla použita na sociální rezervy.

4.1.2 Státní rozpočet pro rok 1998

Ekonomika České republiky v roce 1998 je charakterizována recesí hospodářského cyklu, poklesem hrubého domácího produktu a zvýšenou nezaměstnaností. HDP činil ve sledovaném období 1247,7 mld. Kč. V tomto roce došlo k velkému nárůstu nezaměstnanosti, která ke konci období činila 7,5 % a oproti roku 1993 vzrostla o 3 %.

Státní rozpočet byl stejně jako v roce 1993 schválen jako vyrovnaný rozpočet s úhrnem příjmů a výdajů ve výši 536,63 mld. Kč. Zákon o státním rozpočtu byl schválen 12. prosince 1997 jako zákon č. 348/97 Sb. V průběhu roku došlo ke zvýšení příjmů a výdajů o 10,5 mld. Kč na základě rozpočtových opatření. K navýšení došlo v důsledku zahrnutí mimořádných peněžních prostředků do rozpočtu.

Tabulka 3: Zjednodušený státní rozpočet pro rok 1998

Položky SR	1998		mld.	%
	Schválený r.	Skutečný r.		
Daňové příjmy	302,1	305,7	3,6	101,2 %
- DPH	128	119,36	-8,64	93,3 %
- Spotřební daň	74	67,8	-6,2	91,6 %
- DPPO	34,8	51,1	16,3	146,8 %
- DPFO	33,1	36,28	3,18	109,6 %
- Silniční daň	4,4	4,37	-0,03	99,3 %
- Ostatní daně	12,6	13,17	0,57	104,5 %
- Clo	15,2	13,62	-1,58	89,6 %
Příspěvky na SP	209,47	203,91	-5,56	97,3 %
Nedaňové a ostat. příjmy	25,06	27,8	2,74	110,9 %
Příjmy celkem	536,63	537,41	0,78	100,1 %
Běžné výdaje	536,63	566,74	30,11	105,6 %
Kapitálové výdaje	46,3	50,54	4,24	109,2 %
Výdaje celkem	582,93	617,28	34,35	105,9 %
Rozdíl příjmů a výdajů	-46,3	-79,87	-33,57	172,5 %

Zdroj: vlastní zpracování dle Státního závěrečného účtu pro rok 1998

Celkové příjmy rozpočtu pro rok 1998 byly stanoveny na 536,63 mld. Kč, ve skutečnosti bylo vybráno 537,41 mld. Kč. Největší podíl na vybraných prostředcích tvořila skupina daňových příjmů, které se podílely z 56,88 % na celkových vybraných příjmech za rok 1998. Příspěvky na sociální pojištění se podílely na celkových příjmech okolo 38 % a skupina nedaňových a ostatních příjmů tvořila podíl okolo 5 %. K největšímu poklesu oproti schválenému rozpočtu ve skupině daňových příjmů došlo u daně z přidané hodnoty, jež klesla o 8,64 mld. Kč. K dalším výrazným poklesům došlo u spotřební daně, která klesla o 6,2 mld. Kč a u cla, které kleslo o 1,58 mld. Kč oproti schválenému rozpočtu. Výnos cla byl ovlivněn snižováním reálné celní incidence a také byl výnos cla ovlivněn 3. etapou liberalizace obchodu s EU. Opakem jsou daně z příjmů, u kterých došlo k výraznému nárůstu oproti očekávání. Daň z příjmu fyzických osob vzrostla o 3,18 mld. Kč a daň z příjmu právnických osob vzrostla dokonce o 16,3 mld. Kč oproti původnímu předpokladu. Důvodem vzrůstu DPPO bylo zpřísnění režimu tvorby rezerv, které omezilo umělé snižování základu daně a vytváření ztrát podniku.

Konečná výše skutečných výdajů činila 566,74 mld. Kč, tedy došlo k jejich zvýšení oproti původnímu rozpočtu o 30,11 mld. Kč, což představuje necelých 6 % prvotně schváleného státního rozpočtu na rok 1998. Největší podíl na zvýšení výdajů měly běžné výdaje, které se oproti přijatému rozpočtu zvýšily o necelých 26 mld. Kč a tvořily 91 % celkových výdajů. Ke zvýšení hodnoty došlo také u kapitálových výdajů, kde se jejich výše zvýšila o 4,24 mld. Kč.

Dle Státního závěrečného účtu v roce 1998 činily konečné příjmy 537,41 mld. Kč a konečné výdaje byly ve výši 566,74 mld. Kč. Oproti schválenému zákonu došlo k navýšení příjmů o 0,78 mld. Kč a výdajů o 30,11 mld. Kč, což vedlo ke vzniku schodku rozpočtu ve výši 29,33 mld. Kč. Výsledek hospodaření byl financován emisí státních střednědobých a dlouhodobých dluhopisů se splatností do 15 let.

4.1.3 Státní rozpočet pro rok 2003

Zákon č. 579/2002 Sb. byl schválen dne 17. prosince 2002 s celkovými příjmy České republiky ve výši 684,06 mld. Kč a celkovými výdaji v částce 795,36 mld. Kč. Byl přijat schodek rozpočtu v celkové výši 111,3 mld. Kč a dále se vláda rozhodla o jeho vyrovnání, a to vydáním státních dluhopisů, přijetím dlouhodobých úvěrů a změnou na účtech finančních aktiv.

HDP ve stálých cenách dosáhlo v roce 2003 2,9 %, míra inflace oproti roku 2002 výrazně klesla a to na 0,1 %. Míra nezaměstnanosti na rozdíl od inflace stoupla a dosáhla 9,9 % a oproti předcházejícímu roku stoupla o 0,7 %.

Tabulka 4: Zjednodušený státní rozpočet pro rok 2003

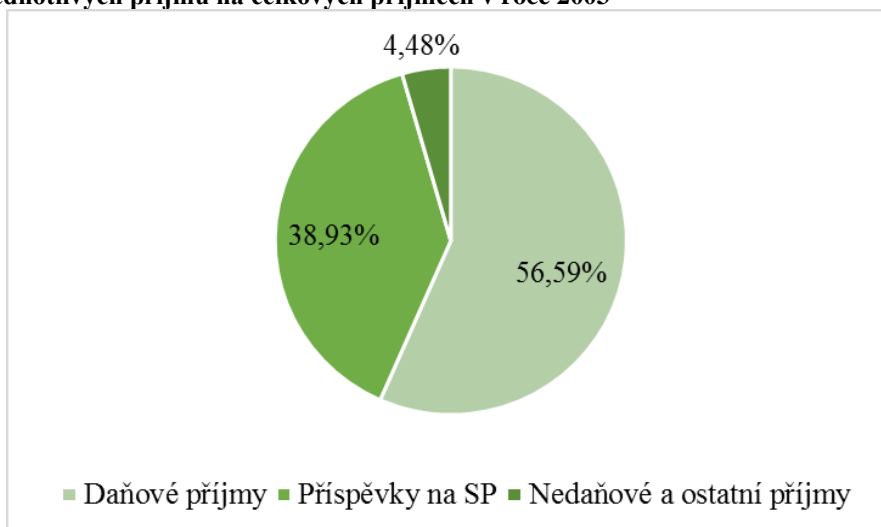
Položky SR	2003		mld.	%
	Schválený r.	Skutečný r.		
Daňové příjmy	385,43	395,96	10,53	102,7 %
- DPH	121,2	125,66	4,46	103,7 %
- Spotřební daň	67,5	72,76	5,26	107,8 %
- DPPO	81,8	84,27	2,47	103,0 %
- DPFO	90,6	88,63	-1,97	97,8 %
- Ostatní daně	24,33	24,64	0,31	101,3 %
Příspěvky na SP	275,53	272,37	-3,16	98,9 %
Nedaňové a ostatní příjmy	23,1	31,34	8,24	135,7 %
Příjmy celkem	684,06	699,67	15,61	102,3 %
Běžné výdaje	741,14	751,78	10,64	101,4 %
Kapitálové výdaje	54,22	56,94	2,72	105,0 %
Výdaje celkem	795,36	808,72	13,36	101,7 %
Rozdíl příjmů a výdajů	-111,3	-109,05	2,25	98,0 %

Zdroj: vlastní zpracování dle Státního závěrečného účtu pro rok 2003

Daňové příjmy dle Státního závěrečného účtu splnily na 102,7 % a došlo k jejich navýšení v celkové částce o 10,53 mld. Kč. Největší podíl na rostoucích daňových příjmech měla spotřební daň, která na rozdíl od přijatého rozpočtu vzrostla o 5,26 mld. Kč a splnila rozpočet na 107,8 %. Daň z přidané hodnoty také přispěla k nárůstu daňových příjmů, neboť svoji hodnotu zvýšila o 3,7 % oproti plánu, což odpovídá částce 4,46 mld. Kč. Pozitivní změna nastala také u DPPO, která zvýšila inkasovanou částku o 2,47 mld. Kč. K malému nárůstu došlo také u skupiny ostatních daní, které vzrostly o 0,31 mld. Kč a splnily rozpočet na 101,3 %.

Příspěvky na SP v konečném součtu nesplnily stanovený rozpočet o 1,1 % a jejich hodnota se na rozdíl od schváleného rozpočtu snížila o 3,16 mld. Kč. K největšímu nárůstu v roce 2003 došlo v kategorii ostatních a nedaňových příjmů, které svoji hodnotu zvýšily o 8,24 mld. Kč, a to je navýšení rozpočtu o 35,7 %. K vysokému nárůstu ostatních příjmů došlo především kvůli finančním prostředkům získaných z vlastních fondů státu, které převedl do příjmů jednotlivých kapitol.

Graf 4: Podíl jednotlivých příjmů na celkových příjmech v roce 2003

Zdroj: vlastní zpracování dle Státního závěrečného účtu pro rok 2003

Dle Státního závěrečného účtu pro rok 2003 došlo u běžných výdajů k nárůstu o 10,64 mld. Kč a překročení rozpočtu o 1,4 %. Důvodem překročení byl především nárůst výdajů na důchody. Běžné výdaje se podílely na celkových výdajích z 92,96 %. Zbytek celkových výdajů připadá na kapitálové výdaje, u kterých došlo k nárůstu o 1,7 %, což odpovídá částce 13,36 mld. Kč.

Konečné příjmy za 2003 dle Státní závěrečného účtu dosahovaly výše 699,67 mld. Kč a splnily původní plán rozpočtu na 102,3 %, což je nárůst o 15,61 mld. Kč. Konečné výdaje také vzrostly na rozdíl od původního rozpočtu o 13,36 mld. Kč a přesáhly plán o 1,7 %. Výsledné hospodaření státu dosáhlo schodku ve výši 109,05 mld. Kč a navzdory prvotnímu rozpočtu došlo k poklesu schodku o 2,25 mld. Kč. Vláda ČR rozhodla o vypořádání vzniklého schodku vydáním státních dluhopisů ve výši 99 mld. Kč, dále přijetím dlouhodobých úvěrů v celkové částce 9 mld. Kč a změnou stavu na účtech finančních aktiv ve výši 0,45 mld. Kč.

4.1.4 Státní rozpočet pro rok 2008

Zákon o státním rozpočtu na rok 2008 byl schválen zákonem číslo 360 dne 5.prosince 2007, kdy schválené příjmy byly stanoveny ve výši 1036,51 mld. Kč a schválené výdaje činily 1107,31 mld. Kč. Vzniklý schodek rozpočtu byl ve výši 70,8 mld. Kč a bylo rozhodnuto o jeho vypořádání, a to zvýšením státních dluhopisů, dále přijetím dlouhodobých úvěrů a změnou stavu na účtech státních finančních aktiv. Během

rozpočtového období došlo k několika změnám ve výši příjmů a výdajů, a to především použitím rezervních fondů státu.

V roce 2008 se ekonomika České republiky zpomalila, HDP ve stálých cenách se meziročně zvýšilo o 3,2 % a nezaměstnanost se meziročně snížila na 4,4 %. Roční průměrná inflace dosáhla 6,3 % kvůli negativnímu vývoji na světových trzích s komoditami.

Tabulka 5: Zjednodušený státní rozpočet pro rok 2008

Položky SR	2008		mld.	%
	Schválený r.	Skutečný r.		
Daňové příjmy	551,3	544,4	-6,9	98,7 %
- DPH	191,9	177,82	-14,08	92,7 %
- Spotřební daň	134,8	125,54	-9,26	93,1 %
- DPPO	117,9	127,17	9,27	107,9 %
- DPFO	90,2	94,96	4,76	105,3 %
- Ostatní daně	16,5	18,91	2,41	114,6 %
Příspěvky na SP	387,05	385,5	-1,55	99,6 %
Nedaňové a ostatní příjmy	98,16	134,05	35,89	136,6 %
Příjmy celkem	1036,51	1063,95	27,44	102,6 %
Běžné výdaje	978,94	978,91	-0,03	100,0 %
Kapitálové výdaje	128,37	105,03	-23,34	81,8 %
Výdaje celkem	1107,31	1083,94	-23,37	97,9 %
Rozdíl příjmů a výdajů	-70,8	-19,99	50,81	28,2 %

Zdroj: vlastní zpracování dle Státního závěrečného účtu pro rok 2008

Navzdory prvotně přijatému rozpočtu došlo k navýšení celkových příjmů státu o 2,6 %, tj. 27,44 mld. Kč. Velkou převahu na celkových příjmech měla kategorie daňových příjmů, která byla zastoupena 51,17 %, příspěvky na SP se podílely 36,23 % a zbytek zastupovaly nedaňové a ostatní příjmy. Největší pokles byl zaznamenán u DPH, která klesla ve srovnání se schváleným rozpočtem o 14,08 mld. Kč a nenaplnila tak rozpočet o 7,3 %. K výraznému snížení došlo také u spotřební daně, která uskutečnila přijatý rozpočet z 93,1 % a klesla o 9,26 mld. Kč. Splnění rozpočtu došlo u DPPO, která zrealizovala akceptovaný rozpočet na 107,9 % a zvýšila očekávanou hodnotu o 9,27 mld. Kč. Ke zvýšení částky dospěla také DPFO, které se zvýšila o 5,3 % navzdory schválenému rozpočtu a přispěla do státního rozpočtu částkou vyšší o 4,76 mld. Kč. Naopak k poklesu rozpočtové částky došlo u příspěvků na SP, které klesly o 1,55 mld. Kč a splnily rozpočet na 99,6 %.

K nejvýraznější změně došlo v roce 2008 u položek nedaňových a ostatních příjmů, které překročily původně plánovaný rozpočet o 36,6 % a podpořily tak státní rozpočet o sumu navýšenou o 35,89 mld. Kč. Důvodem byl převod finančních prostředků z rezervních fondů organizačních složek státu do příjmů vybraných kapitol, dále převodu zůstatku České inkasní, s.r.o. a odvodu rozdílu důchodového pojištění.

Celkové výdaje rozpočtu klesly o 23,37 mld. Kč a nenaplnily tak rozpočet z 2,1 %. Největší zásluhu na poklesu celkových výdajů měly kapitálové výdaje, které v roce 2008 klesly o 23,34 mld. Kč a splnily tak rozpočet pouze na 81,8 %. K nevýraznému poklesu došlo také u běžných výdajů, které na rozdíl od přijatého rozpočtu klesly o 0,03 mld. Kč. Vliv na pokles běžných výdajů měly klesající sociální dávky.

Státní rozpočet ke konci roku 2008 vykazoval příjmy 1063,95 mld. Kč a výdaje ve výši 1083,94 mld. Kč. Oproti původně schválenému rozpočtu došlo k navýšení příjmů o 27,44 mld. Kč, což odpovídá asi 3 % rozpočtu a výdajová strana naopak klesla, a to o 23,37 mld. Kč. Ve srovnání s původním předpokladem se podařilo dosáhnout výrazně menšího schodku hospodaření, a to pouze o necelých 20 mld. Kč. Schodek státního rozpočtu tedy klesl o 72 % na rozdíl od původně odsouhlaseného schodku. Schodek byl zafinancován vydáním státních dluhopisů, přijetím dlouhodobých úvěrů a změnou stavu na účtech finančních aktiv.

4.1.5 Státní rozpočet pro rok 2013

Zákon o státním rozpočtu pro rok 2013 byl vydán dne 19. prosince 2012 pod číslem 504. Zákon ustanovil celkové příjmy ve výši 1076,37 mld. Kč a celkové výdaje ve výši 1176,36 mld. Kč. Stát stanovil schodek rozpočtu na necelých 100 mld. Kč a rozhodl o jeho vypořádání, a to zvýšením počtu státních dluhopisů, změnou stavu na účtech stálých aktiv o 1,5 mld. Kč a zvýšením stavu dlouhodobých úvěrů.

Česká ekonomika se v roce 2013 pomalu vzpamatovávala z druhé vlny recese, kdy HDP ve stálých cenách klesl meziročně o 0,9 %, a HDP v běžných cenách bylo 3994 mld. Kč. Inflace v tomto roce byla velice nízká, a to 1,4 %, což bylo zapříčiněno opatřeními, jako bylo zvýšení sazeb daně z přidané hodnoty. Míra nezaměstnanosti se oproti roku 2012 nijak nezměnila a zůstala na hodnotě 7 %. Cíle vlády ČR pro rok 2013 byly snaha o snížení dluhu veřejných financí a zmírnění rychlosti růstu vzniku státního dluhu.

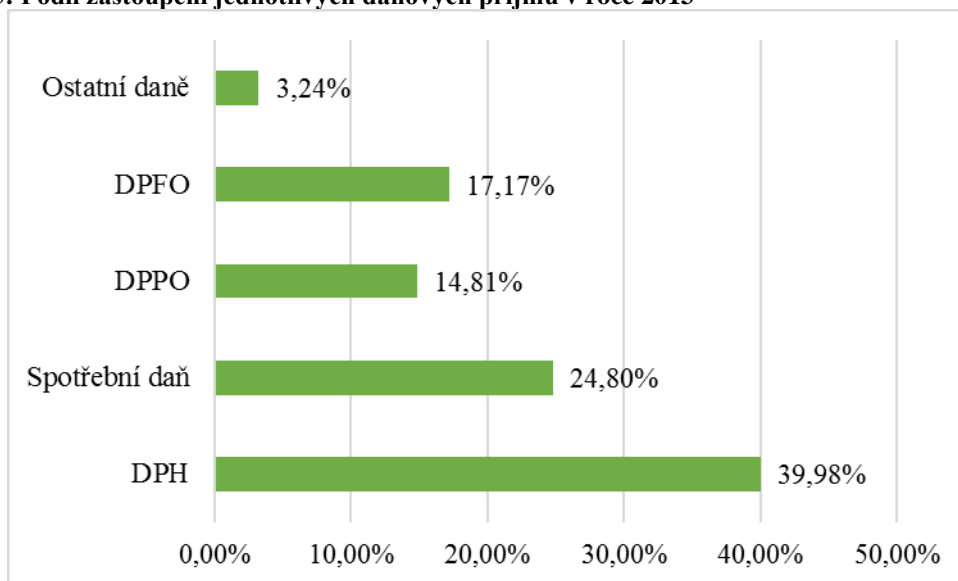
Tabulka 6: Zjednodušený státní rozpočet pro rok 2013

Položky SR	2013		mld.	%
	Schválený r.	Skutečný r.		
Daňové příjmy	554,23	550,2	-4,03	99,3 %
- DPH	212	219,96	7,96	103,8 %
- Spotřební daň	142,2	136,45	-5,75	96,0 %
- DPPO	84,3	81,48	-2,82	96,7 %
- DPFO	98,1	94,49	-3,61	96,3 %
- Ostatní daně	17,63	17,82	0,19	101,1 %
Příspěvky na SP	377,77	372,19	-5,58	98,5 %
Nedaňové a ostatní příjmy	144,37	169,46	25,09	117,4 %
Příjmy celkem	1076,37	1091,85	15,48	101,4 %
Běžné výdaje	1 079,39	1 070,81	-8,58	99,2 %
Kapitálové výdaje	96,97	102,32	5,35	105,5 %
Výdaje celkem	1176,36	1173,13	-3,23	99,7 %
Rozdíl příjmů a výdajů	-99,99	-81,28	18,71	81,3 %

Zdroj: vlastní zpracování dle Státní závěrečného účtu pro rok 2013

Ve skutečnosti byla příjmová strana rozpočtu navzdory schválenému zákonu navýšena o 15,48 mld. Kč, což odpovídá 1,4 % původně schváleného rozpočtu. U daňových příjmů, které byly v rozpočtu zastoupeny ve výši 50,39 %, došlo k poklesu, a to o 0,07 %. Nejvýraznější změny ve skupině daňových příjmů bylo docíleno u DPH, která vrostla o 7,96 mld. Kč a naplnila tak rozpočet z 103,8 %. Inkaso DPH bylo pozitivně ovlivněno především zvýšením základní a snížením sazby DPH o jeden procentní bod na 21 % a 15 %. Pozitivní změna nastala také u ostatních daní, které vzrostly o 1,1 %, což odpovídá 0,19 mld. Kč. Opačného efektu bylo dosaženo u spotřební daně, které se v roce 2013 vybralo o 5,75 mld. Kč méně, než se předpokládalo a nedosáhlo se schváleného rozpočtu o 4 %. Nedosažení rozpočtu nastalo také u DPFO, kde ke splnění rozpočtu chybělo 3,61 mld. Kč a u DPPO, kde se rozpočet nesplnil z 3,3 %, a to je 2,82 mld. Kč.

Graf 5: Podíl zastoupení jednotlivých daňových příjmů v roce 2013

Zdroj: vlastní zpracování dle Státního závěrečného účtu pro rok 2013

Příspěvky na SP, jejichž podíl na celkových příjmech dosahoval 34 %, nedosáhly splnění přijatého rozpočtu z 1,5 %, neboť vybraná částka do státního rozpočtu byla o 5,58 mld. Kč nižší, než se původně plánovalo. Důvody nesplnění očekávané částky byly zavedení 2. pilíře důchodového spoření a pomalejší růst objemu mezd. Navzdory tomu u nedaňových a ostatních položek došlo k výrazné pozitivní změně, a to překročení schváleného rozpočtu o 17,4 %. Touto změnou bylo do státní kasy vybráno o 25,09 mld. Kč více. Tento růst byl ovlivněn odvodem ze státního podniku Lesy ČR a vyššími příjmy z EU.

U výdajové strany rozpočtu došlo k poklesu, a to o 3,23 mld. Kč, které odpovídají 0,03 % přijatého rozpočtu. Běžné výdaje, které byly v rozpočtu zastoupeny podílem 91,27 %, oproti původně schválenému rozpočtu klesly o 8,58 mld. Kč, což odpovídá naplnění rozpočtu z 99,2 %. Na poklesu se především podílely úroky ze státního dluhu a neinvestiční transfery. U kapitálových výdajů došlo naopak k překročení rozpočtu o 5,5 %, tedy bylo použito o 5,35 mld. Kč více, než se původně očekávalo.

Hospodaření státu v roce 2013 skončilo schodkem ve výši 81,28 mld. Kč. Schodek se ve srovnání se schváleným rozpočtem snížil o 18,71 mld. Kč.

4.1.6 Státní rozpočet pro rok 2018

Parlament ČR schválil zákon č. 474/2017 Sb. o státním rozpočtu ČR na rok 2018 dne 19. prosince 2017. Výše příjmové strany rozpočtu byla ustanovena na 1314,49 mld. Kč

a výdajová strana rozpočtu byla schválena ve výši 1364,49 mld. Kč. Schodkový výsledek státního rozpočtu byl stanoven částkou 50 mld. Kč. Vláda rozhodla o vypořádání schodku zvýšením státních dluhopisů a změnou stavu na účtech finančních aktiv o částku 479 mil. Kč.

V roce 2018 přetrvával v ČR růst ekonomiky, HDP ve stálých cenách vzrostlo o 2,9 % a HDP v běžných cenách dosahovalo částky 5304 mld. Kč. Míra nezaměstnanosti oproti roku 2017 klesla o 0,6 % a dosahovala tak 2,3 % a dostala se na nejnižší hodnotu od roku 1993. Míra inflace dosáhla v roce 2018 hodnoty 2,1 %, kterou vyvolaly především domácí tržní faktory.

Tabulka 7: Zjednodušený státní rozpočet pro rok 2018

Položky SR	2018		mld.	%
	Schválený r.	Skutečný r.		
Daňové příjmy	722,29	727,07	4,78	100,7 %
- DPH	280,9	278,98	-1,92	99,3 %
- Spotřební daň	154,7	159,28	4,58	103,0 %
- DPPO	118,4	117,46	-0,94	99,2 %
- DPFO	145,4	146,54	1,14	100,8 %
- Ostatní daně	22,89	24,81	1,92	108,4 %
Příspěvky na SP	496,94	513,31	16,37	103,3 %
Nedaňové a ostatní příjmy	95,26	163,55	68,29	171,7 %
Příjmy celkem	1314,49	1403,93	89,44	106,8 %
Běžné výdaje	1 274,37	1 284,52	10,15	100,8 %
Kapitálové výdaje	90,12	116,46	26,34	129,2 %
Výdaje celkem	1364,49	1400,98	36,49	102,7 %
Rozdíl příjmů a výdajů	-50	2,95	52,95	

Zdroj: vlastní zpracování dle Státního závěrečného účtu pro rok 2018

Největší procento na celkových příjmech měly v roce 2018 daňové příjmy, které se podílely na rozpočtu z 51,79 % a na rozdíl od prvotně přijatého rozpočtu se zvýšily o 4,78 mld. Kč a naplnily tak rozpočet z 100,7 %. Zásahu na vzrůstu daňových příjmů měla především spotřební daň, u které došlo k nárůstu o 4,58 mld. Kč a přesáhnutí rozpočtu o 3 %. Na inkasované částce spotřební daně se pozitivně promítlo zvýšení sazeb u tabákových výrobků. Růstu dosáhla také daň z příjmu fyzických osob, která splnila rozpočet na 100,8 % a zvýšila svoji hodnotu o 1,14 mld. Kč. Přírůstek DPFO ovlivnilo především zvýšení minimální mzdy a zavedení elektronické evidence tržeb, avšak negativní dopad na inkasovanou daň mělo zvýšení daňového zvýhodnění na druhé a další

dítě. Kladné změny dosáhla také skupina ostatních daní, která splnila rozpočet na 108,4 % a vzrostla o 1,92 mld. Kč. Opačného efektu dosáhla DPH, která nesplnila rozpočet pouze o 0,7 % a klesla o hodnotu 1,92 mld. Kč. Důvodem nesplnění rozpočtu bylo především neplánované odložení účinnosti třetí a čtvrté vlny EET, která má odhalit nepoctivé podnikatele a na nesplnění rozpočtu má také vliv přesunutí novin a časopisů do druhé snížené sazby DPH. K záporné změně došlo také u DPPO, která klesla o 0,94 mld. Kč a splnila rozpočet z 99,2 %.

Skupina ostatních a nedaňové příjmy se podílely na celkových příjmech z 11,65 % a ve sledovaném období dosáhly největšího nárůstu na rozdíl od původního předpokladu. Ostatní a nedaňové příjmy splnily rozpočet na 171,7 % a zvýšily svoji hodnotu o 68,29 mld. Kč. Na růstu ostatních příjmů se nejvíce podílely příjmy z EU. Pozitivní změna nastala také u příspěvků na SP, které vzrostly o 16,37 mld. Kč a důvody růstu byly vysoká zaměstnanost a rostoucí příjmy obyvatelstva.

Ve sledovaném roce došlo k nárůstu celkových výdajů o 36,49 mld. Kč, kdy podíl na nárůstu měly obě podskupiny výdajů. Běžné výdaje, které se na celkových výdajích podílejí z 91,69 %, vzrostly navzdory schválenému rozpočtu o 10,15 mld. Kč a překonaly původní plán o 0,8 %. Růst běžných výdajů způsobily zvýšené výdaje na důchody a dotace do školství. Druhá skupina kapitálových výdajů také překročila schválený rozpočet a to o 29,2 %, což odpovídá částce 26,34 mld. Kč.

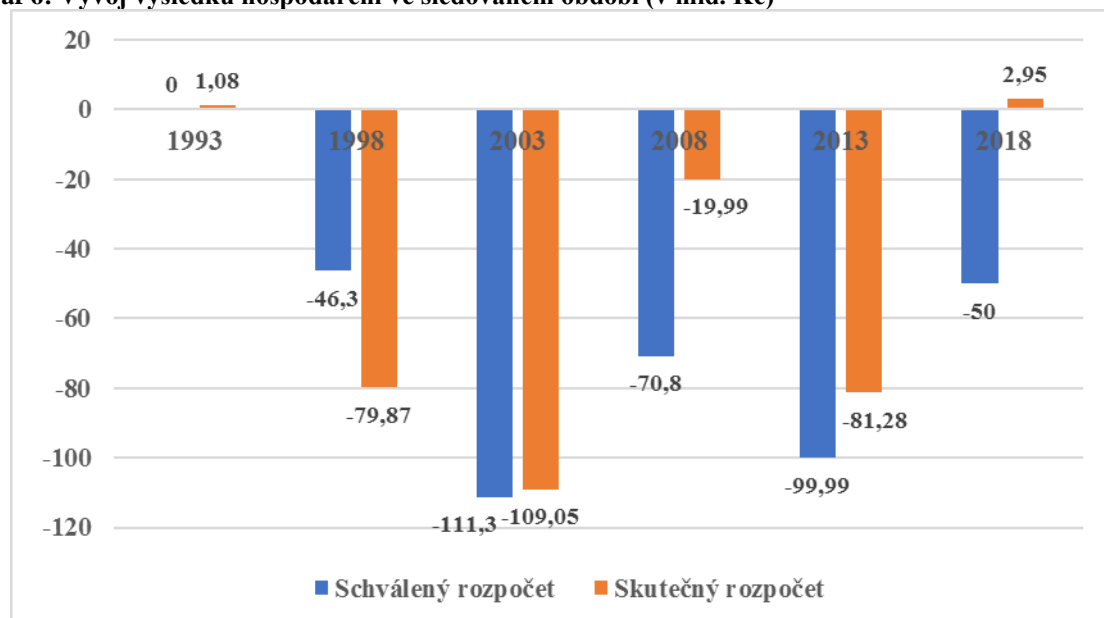
Státní závěrečný účet za rok 2018 vykazoval celkové příjmy ve výši 1403,93 mld. Kč a celkové výdaje ve výši 1400,98 mld. Kč. Navzdory původně přijatému rozpočtu došlo u příjmů státu k navýšení o 89,44 mld. Kč a splnění rozpočtu příjmů na 106,8 %. Ke stejné situaci došlo také u výdajové strany rozpočtu, která se na rozdíl od prvotního rozpočtu zvýšila o 36,49 mld. Kč a překonala původní rozpočet o 2,7 %. Hospodaření státu v roce 2018 skončilo přebytkem ve výši 2,95 mld. Kč a vláda ČR rozhodla o využití finančních prostředků ke snížení státních dluhopisů částkou 1,6 mld. Kč a zbylých 1,35 mld. Kč použila na změnu stavu účtů finančních aktiv státu.

4.2 Státní dluh ČR

Česká republika byla v době svého vzniku, tedy 1.ledna 1993, zatížena celkovým státním dluhem ve výši 163,6 mld. Kč. Jednalo se o peněžní závazek, který z části tvořil dluh bývalé federace, a částku 65,6 mld. Kč dlužila ke dni vzniku nová samostatná Česká republika (Dvořák, 2008). Celkový závazek tvořil z 55,75 % domácí dluh a zbylých

44,25 % připadalo na zahraniční dluh. Státní dluh je součástí dluhu veřejného a představuje nejdůležitější část zadlužení veřejného sektoru. Za hospodaření státu i za státní dluh odpovídá aktuální vláda, která přebírá chod státu po vládě minulé.

Graf 6: Vývoj výsledku hospodaření ve sledovaném období (v mld. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování dle Státních závěrečných účtů v letech 1993-2018

Vláda se snaží dosáhnout vyrovnaného nebo přebytkového hospodaření, díky němuž by nedocházelo ke zvyšování státního dluhu, ale naopak by se podařilo státní dluh snížit. Pro docílení kladného výsledku hospodaření se musí vláda snažit snížit výdaje, a to především investice do různých oblastí nebo naopak musí najít další příležitosti příjmů do státního rozpočtu. Výsledek hospodaření státního rozpočtu má velmi kolísavý průběh a jak se vidět na grafu č. 6 výše, Česká republika dosahovala nejvyššího deficitu hospodaření v roce 2008, což bylo zapříčiněno probíhající hospodářskou krizí. Opaky roku 2008 byly roky 1993 a 2018, kdy se vládě České republiky podařilo dosáhnout kladného výsledku hospodaření.

Podíl domácího a zahraničního dluhu na celkovém státním dluhu a vývoj státního dluhu v období od roku 1993 až do roku 2018 je zobrazen v následujících tabulkách 8-11.

Tabulka 8: Vývoj státního dluhu v letech 1993 až 2000 (mld. Kč)

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Domácí dluh	86,4	90,2	101,2	110,9	135	170	207	269,6
Zahraniční dluh	72,4	67,1	53,1	44,3	38,3	24,6	21,2	19,7
Státní dluh celkem	158,8	157,3	154,4	155,2	173	195	228	289,3

Zdroj: vlastní zpracování dle MFČR, 2004

Tabulka 9: Vývoj státního dluhu v letech 2001 až 2008 (mld. Kč)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Domácí dluh	336,2	386,7	479,9	522,6	582	681	769	814,3
Zahraniční dluh	8,8	9,2	13,3	70,3	109	122	123	185,5
Státní dluh celkem	345	395,9	493,2	592,9	691	803	892	999,8

Zdroj: vlastní zpracování dle MFČR, 2004

Tabulka 10: Vývoj státního dluhu v letech 2009 až 2014 (mld. Kč)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Domácí dluh	926,7	1 036,30	1 182,20	1 287,30	1 288,1	1 363,70
Zahraniční dluh	251,5	307,8	317,2	380,3	395,2	300
Státní dluh celkem	1 178,20	1 344,10	1 499,40	1 667,60	1 683,3	1 663,70

Zdroj: vlastní zpracování dle MFČR, 2004

Tabulka 11: Vývoj státního dluhu v letech 2015 až 2018 (mld. Kč)

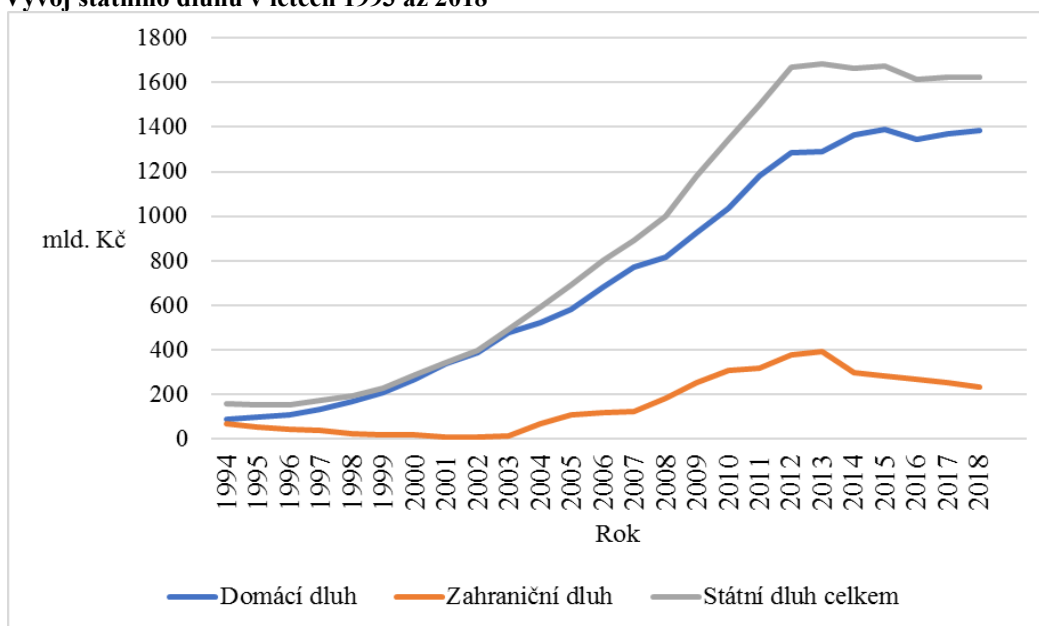
	2015	2016	2017	2018
Domácí dluh	1 389,40	1 343,60	1 370,9	1 386,50
Zahraniční dluh	283,6	269,8	253,8	235,5
Státní dluh celkem	1 673,00	1 613,40	1 624,7	1 622,00

Zdroj: vlastní zpracování dle MFČR, 2004

Státní dluh během sledovaného období většinou rostl, až na roky 1994, kdy klesl oproti roku 1993 o 1,5 mld. Kč, dále klesal hned následující rok, tedy roku 1995, kdy snížil svoji hodnotu o částku 2,9 mld. Kč. Dalším rokem, kdy jsme zaznamenali pokles státního dluhu, byl rok 2014, kdy se výše dluhu snížila o částku 19,6 mld. Kč navzdory roku 2013. V posledních letech došlo k častějším pozitivním změnám výše dluhu, například v roce 2016 došlo k jeho největšímu snížení ve sledovaném období, a to o částku necelých 60 mld. Kč. Hlavní příčinou snížení dluhu bylo přebytkové hospodaření v roce 2016, kdy Česká republika dosáhla přebytku ve výši 62 mld. Kč. Vliv na snížení dluhu mělo také rozpuštění rezerv peněžních prostředků, které stát získal prodejem státních dluhopisů v minulých letech (Měšec.cz, 2017). Poslední pozitivní změna, která nastala ve sledovaném období, byl pokles o 2,7 mld. Kč v roce 2018.

K největšímu nárůstu státního dluhu došlo v letech 2009-2012, kdy se Česká republika vypořádávala s finanční krizí.

Graf 7: Vývoj státního dluhu v letech 1993 až 2018

Zdroj: vlastní zpracování dle MFČR, 2004

Státní dluh se člení na domácí a zahraniční, podle měny druhu prostředků, kterými byl dluh kryt. Domácí dluh je kryt především státními pokladničními poukázkami a státními dluhopisy. Zahraniční dluh tvoří především státní dluhopisy vydané na mezinárodních trzích, přijaté úvěry a směnky. Vývoj státního dluhu je zobrazován na grafu, který znázorňuje jeho celkový vývoj za celé sledované období, tedy od roku 1993 až do roku 2018. V grafu je možné vidět podíl domácího a zahraničního dluhu na celkovém státním dluhu ČR. Do roku 2003 tvořil domácí dluh většinou část, poté došlo ke zvyšování zahraničního dluhu, který se na svoji maximální hodnotu dostal v roce 2013. Od tohoto roku neustále klesá.

5 Výsledky a diskuse

5.1 Výsledky analýz vybraných státních rozpočtů

V praktické části bakalářské práce byly rozebrány vybrané roky ze sledovaného období a byla provedena podrobná analýza jejich příjmových a výdajových stran. U obou stran byla také provedena komparace schváleného rozpočtu vládou a skutečného rozpočtu sestaveného na konci hospodářského období, abychom zjistili, zdali skutečný rozpočet naplnil očekávání vlády a podobal se schválenému rozpočtu.

Prvním sledovaným rokem byl rok 1993, kdy byl schválen první státní rozpočet po rozpadu Československé republiky a byl přijat jako vyrovnaný státní rozpočet. Hospodaření státu v tomto roce bylo výrazně ovlivněno daňovou reformou a transformací ekonomiky. Výsledek hospodaření státu byl přebytek ve výši 1,08 mld. Kč a jedinými položkami, které nenaplnily původně schválený státní rozpočet, byly daň z přidané hodnoty, která nesplnila rozpočet o 12,8 % a daň z příjmu právnických osob, která splnila rozpočet pouze na 82,5 %.

V roce 1998 nebyl již schválen vyrovnaný státní rozpočet, ale byl přijat rozpočet s celkovým deficitem ve výši 46,3 mld. Kč, který se po zjištění výsledku hospodaření za tento rok ještě zvýšil. Konečný výsledek hospodaření za rok 1998 byl deficit v celkové částce 79,87 mld. Kč. Největší podíl na zvýšení deficitu měly obě skupiny výdajů, které oproti původnímu rozpočtu vzrostly dohromady o 14,8 %.

V následujícím sledovaném období, tedy v roce 2003, byl přijat také nevyrovnaný státní rozpočet o celkovém deficitem ve výši 111,3 mld. Kč, který se ve výsledném hodnocení snížil o 2 %. Na snížení deficitu měla vliv většina příjmových položek, avšak daň z příjmu fyzických osob pozitivní změnu deficitu nepodpořila, neboť nenaplnila původní rozpočet o částku 1,97 mld. Kč. K nenaplnění rozpočtu došlo také u příspěvků na sociální pojištění, které snížily svoji původní hodnotu o 3,16 mld. Kč.

V roce 2008 byl schválen deficit, který byl o poznání nižší, než tomu bylo v roce 2003 a ještě ve výsledném hospodaření došlo k jeho snížení a stát hospodařil v tomto roce s deficitem v celkové částce 20 mld. Kč. K velkému nárůstu deficitu došlo v roce 2013, kdy deficit přijatého rozpočtu dosahoval výše necelých 100 mld. Kč. Většina příjmových položek rozpočtu nenaplnila očekávání, až na daň z přidané hodnoty, které se vybralo o 7,96 mld. Kč více a k nárůstu hodnoty došlo také u nedaňových a ostatních příjmů, které vzrostly o 17,4 %.

Posledním sledovaným rokem byl rok 2018, ve kterém byl také původně přijat deficit, avšak v konečném hospodaření došlo dokonce k přebytku. Většina příjmových položek naplnila prvotní rozpočet, a ty, které ho nenaplnily, ho nedocílily pouze o desetiny procent.

Za celé sledované období, tedy od roku 1993 až do roku 2018, byl výsledek hospodaření státu poměrně proměnlivý. Vyskytly se nám roky, kdy státní rozpočet byl schválen jako vyrovnaný a končil přebytkem nebo naopak schodkem, ale ve většině případů byl schvalován jako deficitní a deficitem také skončil. Po rozpadu Československé republiky schvalovala vláda vyrovnané státní rozpočty, avšak od roku 1996 končily deficitem. Pro rok 2018 vláda schválila státní rozpočet také s konečným deficitem, avšak výsledné hospodaření skončilo přebytkem ve výši necelých 3 mld. Kč.

5.2 Výsledky analýzy státního dluhu

Po rozpadu Československa Česká republika začínala se státním dluhem ve výši 163,6 mld. Kč, který se v průběhu sledovaného období měnil vlivem deficitního hospodaření státu, kdy vzniklé deficity se kumulují a zvyšují tak hodnotu státního dluhu. Na zvyšování státního dluhu má také vliv nesplnění rozpočtu ze strany příjmů, které se nevybírají ve výši, která se při sestavení návrhu rozpočtu předpokládala.

V porovnání s ostatními státy Evropské unie má Česká republika pátý nejvyšší veřejný dluh ku poměru HDP, a to hlavně kvůli dobré ekonomice. Dluh České republiky činí 35,8 % HDP. Nejméně zadluženým státem EU je Estonsko, jehož výše dluhu činí pouze 8,1 % HDP. Naopak nejhůře dle tohoto srovnání jsou na tom Řecko, Itálie, Portugalsko, Belgie a Kypr, jejichž dluhy přesahují 100 % HDP.

Vláda by se měla snažit vzniklý státní dluh snižovat, jako tomu bylo v roce 2016 a 2018, a proto by mělo být jejím cílem sestavení vyrovnaného státního rozpočtu, který by nikterak nezvyšoval státní dluh. Dále by vláda mohla přemýšlet o snížení výdajů v oblasti státní správy a měla by si vytvořit plán, jak státní dluh snižovat, avšak při častých změnách vlády a rozdílných názorech to bude těžké.

6 Závěr

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo popsat státní rozpočet, jeho jednotlivé funkce, zásady, rozpočtový proces, kterým musí projít a dále rozebrat strukturu jeho příjmové a výdajové strany. Z analýz jednotlivých státních rozpočtů je vidět, že Česká republika z dlouhodobého hlediska vede své hospodaření spíše deficitně, což má za následek zvyšování státního dluhu. Ze šesti vybraných státních rozpočtů za celé sledované období, byl pouze jeden schválen jako vyrovnaný rozpočet, a tím byl rok 1993. Ostatních pět rozpočtů bylo schváleno s konečným deficitem. U dvou státních rozpočtů, a to v letech 1993 a 2018, skončilo hospodaření přebytkem, u zbývajících čtyř byl výsledek hospodaření stanoven jako deficit.

Na deficitním výsledku hospodaření se podílejí obě strany rozpočtu. Negativní problém u příjmové strany rozpočtu může nastat, když se nevybere požadované množství příjmů a nedojde tedy k naplnění rozpočtu. Opačný problém nastává u výdajové strany rozpočtu, u které často dochází k překročení přijatého rozpočtu, což je většinou způsobeno zvyšujícími se výdaji na transferové platby nebo plněním příliš drahých státních zakázek.

Kumulující se deficity zvyšují státní dluh, který je potřeba řešit. Časté změny v naší vládě způsobují, že se nedaří dlouhodobě prosadit jednotnou strategii, která by významně ovlivnila hospodaření státu a obecně i veřejné finance. Vláda by se měla snažit, aby nedocházelo k daňovým únikům a obcházení zákona. Avšak v posledních letech se daří snížit tempo růstu zadluženosti státu nebo alespoň je snaha o nezvyšování státního dluhu. Proti daňovým únikům byla zavedena elektronická evidence tržeb a spolu s ní i účtenková loterie a společně by měly zabránit daňovým únikům.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Literatura

BAKEŠ, Milan, 2012. *Finanční právo*. 6., upr. vyd. V Praze: C.H. Beck. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-440-7.

BERVIDOVÁ, Ludmila a Pavlína VANČUROVÁ, 2008. *Ekonomika veřejného sektoru*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta. ISBN 978-80-213-1816-8.

DVOŘÁK, Pavel, 2008. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. V Praze: C.H. Beck. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-075-1.

HAMERNÍKOVÁ, Bojka, 2004. *Veřejné finance: učebnice*. 2. vyd. Praha: Eurolex. ISBN 80-86432-88-2.

HAMERNÍKOVÁ, Bojka a Alena MAAYTOVÁ, 2007. *Veřejné finance*. 3. vyd. Praha: ASPI. ISBN 978-80-7357-301-0.

HEJDUKOVÁ, Pavlína, 2015. *Veřejné finance: teorie a praxe*. V Praze: C.H. Beck. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-298-4.

OCHRANA, František, Jan PAVEL a Leoš VÍTEK, 2010. *Veřejný sektor a veřejné finance: financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. Praha: Grada. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3228-2.

PAVELKA, Tomáš, 2005. *Makroekonomie*. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu.

PEKOVÁ, Jitka, 2008. *Veřejné finance: úvod do problematiky*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI. ISBN 978-80-7357-358-4.

PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR, 2008. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI. ISBN 978-80-7357-351-5.

TOMÁŠKOVÁ, Eva, 2006. *Veřejné finance*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-4177-3.

ŠIROKÝ, Jan, 2003. *Daňové teorie: s praktickou aplikací*. Praha: C. H. Beck. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-7179-413-9.

7.2 Internetové zdroje

CELNÍ SPRÁVA ČESKÉ REPUBLIKY: *Clo* [online], [cit. 2019-09-28]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/clo/Stranky/default.aspx>

IDNES.CZ: *Lafferova křivka* [online], 2012. [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: <https://zavladsky.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=278123>

MĚŠEC.CZ: *V roce 2016 se snížil státní dluh o téměř 60 miliard. Co je toho příčinou?* [online], 2017. [cit. 2020-02-29]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/aktuality/v-roce-2016-se-snizil-statni-dluh-o-temer-60-miliard-co-je-toho-pricinou/>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY: *Stát v roce 2018 hospodařil s přebytkem 2,9 miliardy korun* [online], 2019. [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2019/pokladni-plneni-sr-33898>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY: *Státní závěrečný účet za rok 2003* [online], 2004. [cit. 2020-01-25]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2003/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2003-1970>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY: *Státní závěrečný účet za rok 2008* [online], 2009. [cit. 2020-01-27]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny->

[sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2008/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2008-2030](https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2008/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2008-2030)

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY: *Státní závěrečný účet ČR za rok 2013* [online], 2014. [cit. 2020-01-29]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2013/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2013-17756>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY: *Státní závěrečný účet ČR za rok 2018* [online], 2019. [cit. 2020-01-31]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2018/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2018-36452>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY: *Struktura a vývoj státního dluhu* [online], 2019. [cit. 2020-02-02]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/rizeni-statniho-dluhu/dluhova-statistika/struktura-a-vyvoj-statniho-dluhu>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY: *Zákon č. 474/2017 Sb.* [online], 2017. [cit. 2020-01-30]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2018/zakon-c-474-2017-sb-30606>

NOVINKY.CZ: *Dluh EU i eurozóny dál roste, nejzadluženější zůstává Řecko* [online], 2019. [cit. 2020-03-12]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/ekonomika/clanek/dluh-eu-i-eurozony-dal-roste-nejzadluzenejsi-zustava-recko-40290524>

POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČR: *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 1993* [online], [cit. 2020-01-24]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t0936_01.htm

POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČR: *Návrh závěrečného účtu ČR za rok 1998* [online], 1999. [cit. 2020-01-24]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=201&CT1=0>

ZÁKONY PRO LIDI: *Zákon č. 10/1993 Sb.* [online], 1992. [cit. 2020-01-16]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-10>

ZÁKONY PRO LIDI: *Zákon č. 348/1997 Sb.* [online], 1997. [cit. 2020-01-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-348>

ZÁKONY PRO LIDI: *Zákon č. 579/2002 Sb.* [online], 2002. [cit. 2020-01-20]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-579>

ZÁKONY PRO LIDI: *Zákon č. 360/2007 Sb.* [online], 2007. [cit. 2020-01-25]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2007-360>

ZÁKONY PRO LIDI: *Zákon č. 504/2012 Sb.* [online], 2012. [cit. 2020-01-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-504>